

Стенографски дневник

НА

50. заседание

Четвъртък, 20 март 1947 г.

(Открито в 15 ч. 10 м.)

Председателствувал подпредседателят д-р Георги Атанасов. Секретари: Ефрем Митев и Илия Радков.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	По дневния ред:	Стр.
Отпуски	867	Законопроект за бюджета на държавата за 1947 бюджетна година. (Първо четене — изложение на министъра на финансите)	867
Питания	867	Говорил: м-р д-р Иван Стефанов	867
Законопроект	867	Дневен ред за следващото заседание	883

Председателствувал д-р Георги Атанасов. Присъствуват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: д-р Александър Бонкиш, Али Бекиров, Анастасия Вълкова, Ангел Димитров, Андрей Михайлов, Андрей Пенев, Асен Тончев, х. Атанас Попов, Билял Мурадов, Благой Панайотов, д-р Борис Ненов, Борис Чанджиев, Борис Николов, Борис Стефанов, Борис Томов, Васил Павурджиев, Васил Василев, Васил Христов, Васил Милушев, Венера Клиничарова, Витко Цветков, Гани Радев, Георги Божилов, Георги Връбчев, Георги Желев, Георги Костов, Георги Кръстев, Горан Ангелов, Гочо Терзиев, Груди Атанасов, Дамян п. Христов, д-р Димитър Хаджиев, Димитър Грсков, д-р Диню Гочев, Доню Минчев, Дончо Досев, Дочо Шапков, Жейка Хардалова, Запрян Джонгов, Иван Текемски, Иван Василев, Иван Копринков, Иван Димитров, Иван Евтимов, Иван Попов, Иван Делев, Иван Чонос, Иван Кишмеров, Иван Стойков, Илия Добрева, Константин Русинов, Крум Славов, Кръстю Стойчев, Лалю Ширков, Любен Гумеров, Макри Гюлева, Манзил Вълков, Марин Маринов, Мата Тюркелджиев, Мустафа Билялов, Никола Разлоганов, Никола Станев, Никола Палагачев, Никола Попов, Нинко Стефанов, Пело Пеловски, Петко Деков, Петко Лалов, д-р Петър Пачев, Петър Запрянков, Петър Коев, Петър Русев, Петър Пергелов, Рада Ноева, Раденко Видински, Савва Дълбоков, Спаска Воденичарска, Станка Димитрова, Станю Василев, Станю Станев, Стефан Ковачев, Стефан Панов, Стойне Лисийски, Стоян Гюров, Стоян Попов, Стоян Павлов, Тоню Цолов, Тачо Даскалов, Тодор Павлов, Тодор Гичев, Тодор Живков, Тоню Бонев, Хафуз Генджев, Христо Гюлеметов, Христо Калайджиев, Цанко Григоров, Цоло Каменов, Юсеин Шолев, Яна Георгиева, Янко Атанасов, Янко Деведжиев и Янко Димитров)

Съобщавам на Великото народно събрание, че г-н министърът на информацията и на изкуствата утре, в 15 ч., ще отговори на питането на народния представител Никола Петков относно причините за спиране на в. „Народно земеделско знаме“.

Коста Лулчев (сЛ): Г-н председателю! И аз имам едно питане относно причините за спиране на в. „Свободен народ“. Моля г-н министъра на информацията и на изкуствата утре да отговори и на моето питане.

Председателствувал д-р Георги Атанасов: Депозирало ли е?

Коста Лулчев (сЛ): Депозирало е.

Председателствувал д-р Георги Атанасов: Тук не е постъпило.

Коста Лулчев (сЛ): Ще го искате от канцеларията. Аз съм го депозирал в канцеларията.

Председателствувал д-р Георги Атанасов: Съобщавам на Великото народно събрание, че председателството е разрешило отпущане на следните г-да народни представители:

Асен Паитов — 2 дена, х. Атанас Попов — 2 дена, д-р Борис Владимиров Ненов — 2 дена, Вида Василев — 1 ден, Гани Радев — 3 дни, Дамян п. Христов — 2 дена, Димитър Запрянков — 2 дена, Запрян Джонгов — 6 дни, Иван Текемски — 2 дена, Иван Мамиров — 3 дни, Йорданки Долапчиева — 1 ден, Йордан Попов — 5 дни, Крум Славов — 2 дена, Крум Милушев — 1 ден, Любомир Казакос — 1 ден, Панчо Жеков — 7 дни, Петко Деков — 2 дена, Петър Русев — 2 дена, Станка Иванова — 2 дена, Станка

Христова — 4 дни, Тоню Бонев — 3 дни, Трифон Тодоров — 1 ден, Васил Христов Ацев — 1 ден, Иван Копринков — 2 дена, Векслин Герев — 1 ден, Димитър Петров — 2 дена, д-р Диню Иванов Гочев — 1 ден, Камен Червешки — 8 дни, Иван Чуков — 8 дена, Митю Иванов Седев — 1 ден, д-р Ненчо Николов — 1 ден и Стоян Паликрушев — 5 дни.

Освен това следните народни представители са поискали отпуски, за които трябва да се получи съгласието на Великото народно събрание, тъй като са се ползували досега с повече от 20 дни.

Георги Василев Божилов иска 2 дена отпущане. Онези г-да народни представители, които са съгласни да се разреши исканият отпущане, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Никола Разлоганов иска 2 дена отпущане. Онези г-да народни представители, които са съгласни да се разреши исканият отпущане, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Емил Антонов Ангелов иска един ден отпущане. Онези г-да народни представители, които са съгласни да се разреши исканият отпущане, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам, че са постъпили в бюрото на Великото народно събрание следните питаня:

От поповския народен представител Георги Марков Дамянов — до г-на министъра на вътрешните работи относно действията на въоръжени неотговорни групи, които разтурват събрания и арестуват свободни, невърсържени мирни български граждани в с. Горско Абланово, Поповска околия.

От Митю Иванов Седев, народен представител от Елховска избирателна колегия — до г-на министъра на вътрешните работи относно отправени писма до земеделската дружба в с. Пчела, Елховско, от кметския наместник в същото село.

От същия народен представител — до г-на министъра на финансите относно някои действия на държавния бирник в с. Ружица, Елховско.

От същия народен представител — до г-на министъра на вътрешните работи и до г-на министъра на войната относно нанесен побой на ученик в гр. Елхово.

Тия питання ще бъдат съобщени на надлежните министри, за да отговорят.

От Министерството на търговията и продоволствието е постъпил законопроект за изменение и допълнение на наредбата-закон за допълнение на закона за закупуване и износ на зърнени храни.

Пристъпваме към разглеждане на дневния ред:

Първо четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1947 бюджетна година — изложение на министъра на финансите.

Поканвам г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за бюджета на държавата за 1947 бюджетна година

Чл. 1. Разрешава се на министрите да произвеждат, съгласно със законите на държавата, през 1947 бюджетна година разходите, показани в отделните бюджети, приложени към настоящия закон, в размер на 56.350.000.000 лв., а именно за:

1. Върховното правителство:	
а) Върховно правителство	557.000.000 лв.
б) Главна дирекция на трудовата повинност	1.535.000.000 лв.
в) Главна дирекция на статистиката	337.000.000 "
г) Дирекция на въздушните съобщения	194.644.000 "
2. Държавните дългове и пенсите	11.341.000.000 "
3. Върховната и областните сметни палати	72.000.000 "
4. Министерството на външните работи и на изповеданията:	
а) Министерството	553.000.000 "
б) Българска православна църква	283.000.000 "
5. Министерството на вътрешните работи:	
а) Министерството	2.725.270.000 "
б) Гранични войски	808.730.000 "
6. Министерството на народното просвещение	5.922.000.000 "
7. Министерството на финансите	1.245.000.000 "
8. Министерството на правосъдието	927.000.000 "
9. Министерството на войната	7.308.000.000 "
10. Министерството на търговията и продово- лството	400.000.000 "
11. Министерството на земеделието и държав- ните имоти	3.717.000.000 "
12. Министерството на обществените сгради, пъ- тищата и благоустройството	5.423.000.000 "
13. Министерството на железниците, пощите и телеграфите — Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните	2.079.000.000 "
14. Министерството на народното здраве	3.806.000.000 "
15. Министерството на социалната политика и труда	2.931.000.000 "
16. Министерството на информацията и на изкуствата	477.000.000 "
17. Министерството на индустрията и занаятите	811.000.000 "
18. Министерството на електр., водите и при- родните богатства	1.250.000.000 "
19. За повишение заплатите на държавните служители в по-горни степени и за 5 из- служени години; за добавки за деца, както и за възнаграждение по чл. 23 от закона за щатните таблици на държавните служители	1.644.356.000 "
Кредитът по т. 19 се разпределя по министер- ства и дирекции според нуждите им, от министра на финансите като с разпреде- лените суми се усилват съответните кредити за заплати.	
Всичко	56.350.000.000 "

Чл. 2. За покриване на разходите по чл. 1 от настоящия закон министрите се задължават да събират според законите на държавата, през 1947 бюджетна година, приходите, показани в прихода на бюджета, приложен към настоящия закон, в размер на 56.350.000.000 лв., а именно:

1. Преди данъци	14.250.000.000 лв.
2. Косвени данъци:	
а) мита	3.650.000.000 "
б) акцизи	19.012.000.000 "
в) държавни привилегии и монополи	871.000.000 "
3. Гербов налог	2.500.000.000 "
4. Бери и такси	3.403.500.000 "
5. Глоби и конфискации	700.000.000 "
6. От предприятия, капитали и стопанства	5.032.800.000 "
7. Разни приходи:	
Вноска от Дирекцията на труда за покриване на разходите й по бюджета	1.900.000.000 "
От общини и други	953.060.324 "
От извънредни приходи	50.000.000 "
От други приходи	3.535.183.676 "
От предприятия, отделени на самоиздръжка	180.000.000 "
От нетрансферирани суми	312.456.000 "
Всичко	56.350.000.000 лв.

Чл. 3. Заплатите на държавните служители се изплащат от 1 март 1947 г. по ред и размери, предвидени в закона за щатните таблици на държавните служители, макар че промените в личния състав по бюджетите за 1947 бюджетна година са извършени след тази дата.

Заплатите на държавните служители за месеците януари и февруари 1947 г. и на съкратените с бюджета за същата година — за времето до съкращаването — се изплащат по размерите, по които са били изплащани до влизане в сила на закона за щатните таблици на държавните служители.

Основните месечни заплати за степенувани длъжности се изплащат според размерите, определени за притежаваните от длъжностните лица степени, като разликата между заплатата за началната степен, посочена в оценителните таблици за заплатите на личния състав към съответните бюджети, и тази за притежаваната степен се изплаща от осъществяваните икономии по кредитите за заплати или по кредитите, усилени по реда на чл. 1, алинея втора, от този закон.

Чл. 4. Определят се представителни пари от 1 март 1947 г. месечно, както следва:

- По 25.000 лв. на:
 - Председател на Народната република и
 - Председател на Народното (Великото) събрание.
- 20.000 лв. на министър-председателя.

3. По 15.000 лв. на:

- Министър;
- Подпредседател на Народното (Великото) събрание и
- Екзарх.

4. По 10.000 лв. на:

- Началник-щаба на войската;
- Помощник-министър на войната и
- Главен директор на трудовата повинност.

5. 8.000 лв. на главния директор на народната милиция.

6. По 6.000 лв. на:

- Ректор на университет, академия, висше училище и политехника.

- Пълномощен министър;
- Директор на печата;
- Главен секретар;
- Началник на кабинета на министър-председателя и
- Областен директор.

7. 5.000 лв. на командир на армия и приравнен.

8. По 4.000 лв. на:

- Командир на корпус и
- Командир на дивизия и приравнен.

9. По 3.000 лв. на:

- Директор на народната милиция и
- Директор на трудовата повинност.

Чл. 5. От 1 март 1947 г. държавните служители получават месечна добавка за деца, както следва: за първото дете — 300 лв., за второто — 400 лв. и за третото и за всяко следващо — по 500 лв.

Когато съпругът и съпругата са на служба в държавно, общинско и обществено учреждение (служителите, при което са участници в пенсионен фонд за изслужено време) получава добавка за деца само единият от тях.

Добавка за деца се дава за непълнолетни синове и дъщери от законно сключен брак и осиновени или припознати по законно установения ред, които не са навършили 18 години, или макар по-възрастни от 18 години, но са още ученици или студенти в държавни или признати от държавата учебни заведения, или са неспособни за никаква работа, поради физически или умствени недостатъци.

Ако обаче децата са на работа и сами изкарват прехраната, или са войници, конкери и други подобни, родителите им нямат право на добавка за деца.

Когато съпругите са в бракоразвод и бракът още не е разторгнат, добавката за деца се дава на ония от тях, който установи, че се грижи за тях.

Върху добавките за деца не се правят никакви удържки или заповори.

Чл. 6. Добавката по чл. 5 от този закон, както и възнаграждението, представителните пари и прибавките към основните месечни заплати по членове 19, 20 и 23 от закона за щатните таблици на държавните служители, се плащат от кредитите за заплати.

Чл. 7. От 1 март 1947 г. върху заплатите и повишението на държавните служители, засегнати от разпоредбата на чл. 5 от наредбата-закон за бюджета на държавата за 1935 бюджетна година, се правят удържки в размер 5%, и то само за получаващите основна месечна заплата над 7.000 лв.

Удържките 1% върху основната месечна заплата и повишението на държавните служители за фонда „Здравна застраховка на служителите и пенсионерите и членовете на семействата им“, и вноската 4% върху кредитите за заплати и надниши, които държавата прави в полза на същия фонд, от същата дата се правят в половин размер от тези проценти.

Чл. 8. Разрешава се на министра на финансите, до изменение на закона за пенсите за изслужено време, във връзка с закон за щатните таблици на държавните служители, да нарежда внасяне в началото на всяко тримесечие съответна вноска в фонда „Пенсии за изслужено време“ от предвидения за целта кредит в бюджета на Главната дирекция на държавните дългове, вместо вноската по чл. 38, буква „а“, от закона за пенсите за изслужено време.

Чл. 9. Произведенията на държавните стопанства и предприятия не могат да се продават или оменяват на по-ниски от пазарните и в никакъв случай по-ниски от нормираните такива. Всички суми, добити от продажбата на произведенията от стопанства, издържани от бюджета на държавата, се внасят изцяло на приход по съответните параграфи на приходния бюджет на държавата.

Чл. 10. Държавните учреждения извършват своите работи само с установения в бюджета брой служители. Назначаването на надничари да извършват постоянна работа на длъжностни лица, за които са предвидени в бюджета щатни длъжности, се забранява.

Контролните органи, които са натоварени с извършване дейности на ведомствата или са задължени да упражняват контрол по изпълнение на бюджета, обявяват за неизпълнени, по реда на закона за финансовата инспекция, длъжностните лица, които са нарушили горното разпоредение.

Същите контролни органи следят още и доколко разходите на държавните учреждения се извършват в кръга на разпоредения с бюджета кредити и обявяват за неизпълнени длъжностните лица, които са превишили тия кредити, макар че за извършените разходи те притежават редовни разходоуправителни документи.

Чл. 11. Бюджетите на държавно-автономните, автономните и изобоните (с изключение на общините) и други учреждения на публичната власт, предприятията, стопанствата, фондовете и други подобни, щатните таблици на които се одобряват по реда на чл. 27 от закона за щатните таблици на държавните служители, се одобряват от Министерския съвет, по доклад на министра на финансите, представен му от съответния министър.

Чл. 12. От 1 май 1947 г. сметките за приходите и разходите на държавата се съсредоточават в държавното сметководство със седалище при Б. н. банка. Воденето на тези сметки става по наредба, одобрена от Министерския съвет, по доклад на министъра на финансите.

За прилагането на поменатата по-горе наредба дава се право на министъра на финансите да закрива съществуващи длъжности по бюджета на Върховната сметна палата и на областните сметни палати или да прехвърля такива към държавното сметководство при Българската народна банка.

Настоящото разпореждане остава в сила и действие до отменянето му със закон.

Чл. 13. От 1 април 1947 г. помощта на напълно слепите сираци с наследствена военна-инвалидна пенсия, плащана съгласно с чл. 77 от наредбата-закон за пенсията за инвалидност, се увеличава на 15.000 лв. тримесечно.

Чл. 14. Остават в сила и действие и през 1947 г. бюджетна година постановленията на членове 3, 4, 6, 7, 12, 14, 15, 18 и 21 от закона за бюджета на държавата за 1945 г. бюджетна година и членове 5, 7, 9, 10 и 11 от закона за бюджета на държавата за 1946 г. бюджетна година.

Председателствуваш д-р Георги Атанасов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Уважаеми народни представители и народни представители! Внасянето на законопроекта за бюджета винаги е представлявало един особено важен акт за правителството и за Парламента.

(В залата влиза временният председател на републиката и председател на Великото народно събрание Васил Коларов, посрещнат със ставане на крака и ръкоплескания от мнозинството, и сеа на една от банките вляво)

Това не е случайно. При внасянето на бюджетния проект винаги се е правил общ преглед върху стопанското положение и върху неговите близки изгледи, затова защото самият бюджетен проект не представлява нищо друго, освен един план за набавянето на онези средства, които са необходими за издръжката на държавния апарат и за провеждането на държавната политика в отделните области.

Напоследък този голям интерес към бюджетния проект на държавата ослабва, затова защото и правителството, и Парламентът се занимават с един по-общ план — стопанския план на държавата. И у нас напоследък и правителството, и Парламентът се занимава с двегодишния държавен стопански план и по този начин се облекчи работата и за правителството, и за Парламента при разглеждане на бюджетния проект за 1947 г. Все пак обсъждането на бюджетния проект за 1947 г. специално не може да отмени едно разглеждане на стопанското и финансово положение на страната и на близките изгледи, които се очертават пред него, затова защото при разглеждането на двегодишния държавен стопански план такъв анализ не се направя достатъчно подробно.

За голямо съжаление на правителството и на мене самия, внасянето на бюджетния проект за тази година забърза доста много. За всеки добросъвестен наблюдател обаче е ясно, че големите събития, които изживя нашата страна през есента и през зимата на тази година, неминуемо трябваше да се отразят и върху съвременното внасяне на бюджетния проект.

Съставянето на бюджетния проект за 1947 г. съвпада у нас с един решителен преход към мирновременните условия както в областта на политическия живот, така и в областта на стопанството. Както отдавна беше поставена целта от Отечествения фронт и неговото правителство, с присъщата упоритост и твърдост на българския народ и неговото представителство и правителство, България подписа мирния договор. И този договор го подписа правителството на Отечествения фронт (Ръкоплескания от мнозинството), въпреки прокобите от някои среди, че това никога няма да стане. Правителството на Отечествения фронт получи и формалното, de jure, признание на Великобритания — една стъпка в повече към пълното урегулиране на международното положение на нашата страна, една стъпка, която сигурно ще бъде последвана и от други страни в подходящ момент.

Несъмнено уредването на международното положение на България има своето благоприятно отражение и върху положението на нашата страна в международното стопанство. Но в самата наша страна преходът към мирновременните условия е значителен в областта на стопанството и на финансите. Ние всеки ден се освобождаваме все повече от онези натрапености, които ни остави войната.

Един от опозицията: Вие ги само засилихте.

Министър д-р Иван Стефанов: Ние имаме още да се справяме наистина с много затруднения. Само неоправими наизвици, или неоправими злостни неприятели на Отечествения фронт, ...

Същият от опозицията: Но приятели на българския народ.

Министър д-р Иван Стефанов: ... могат да заблуждават, че в две години ще може да се изживеят онези поражения, които нанес войната и противонародната политика на фашистките правителства. А на онези, които биха желали, всички затруднения да ги турят на сметка на Отечествения фронт, аз бих посочил не само близките примери на съседните ни страни и на страни в Централна Европа но бих посочил за пример и самата Англия. И нект тогава тези, които искат да минават за лица на социализма,

се видят в какво-положение изпадат, когато тяхната критика на Отечествения фронт съвпада почти дума в дума с онак критика, която горите, консерваторите отправят към правителството на лейбър-парти в Англия. (Оживление в опозицията). Нашето стопанство може да разчита вече на много по-големи възможности за по-решителен преход към мирновременно стопанство. Затова са налице повече предпоставки, отколкото преди една година и преди шест месеца.

Преди да премина към анализирне на данните, които имаме в достатъчно голяма пълнота, за стопанското положение и за близките негови изгледи, аз бих си позволил да обърна вашето внимание най-напред на условията, които са характерни за стопанското положение в чужбина.

Изближава краят на втората годишнина от прекратяване на войната в Европа, а стопанският живот и в най-богатите и най-малко засегнатите от войната страни не е нормализиран. Причините за това са твърде различни в разните страни. Докато в една страна още не са изживени най-лошите последици от войната, в други за прехода към мирновременното стопанство има финансови причини, а в трети страни между които Северноамериканските съединени щати, преходът към мирновременното стопанство се спъва от борбата около нивото на заплатите и на цените. Не може да се очаква едно пълно нормализиране на стопанския живот и възстановяване на световното стопанство при наличността на огромни територии с неживащи досега разрушения и опустошения, които остави втората световна война. В много страни са осъществени по-малки и по-големи успехи в стопанско и финансово заздравяване, обаче в болшинството от европейските страни съществува значително напрежение, де по-силно, де по-слабо, както в областта на паричното обращение и на пазара на стоки, така и в снабдяване на населението и в държавните финанси. Тъкмо затова всяко смущение, създадено от някои природни стихии, се чувства много по-тежко, отколкото иначе при нормални условия. Така е не само със сушията в Румъния тази година, но и с възгледната криза в Англия.

Във всички страни държавният бюджет отразява финансовото и стопанското положение, като в много страни отбелязва големи дефицити вследствие на прекомерно големите разходи във връзка с войната и изживяване на нейните най-непосредствени последици. Най-сетне има още страни, и то в Европа, в които политическите причини са доминирали, за да не може да се достигне едно задоволително възстановяване на стопанството и финансите.

Един от опозицията: Плач на чужди гробища.

Министър д-р Иван Стефанов: И все пак, въпреки всички поражения от войната, въпреки обръкванията в отношенията между страните, въпреки затрудненията в транспорта и съобщенията, възстановяването на световното стопанство напредва, макар постепенно, но сигурно. Окончателно стабилизиране обаче няма никъде. Аз мога да ви цитирам тук макар един единствен пример от страната, която през време на войната можа да увеличи в най-голяма степен своя произволен потенциал, страната, която никога никаква разрушения на своя територия през време на войната — това са безсъмнено Северноамериканските съединени щати. Е добре, в Съединените щати цените на едро от януари 1946 г. до януари 1947 г. са се повишили с 50% и са достигнали едно ниво, което е по-високо от всички досега достигнати точки от август 1920 г.

Един от опозицията: Нещастна Америка!

Министър д-р Иван Стефанов: Този факт, както и фактът, че в европейските страни, като Швеция и Швейцария, доларът на Съединените щати няма една определена, категорично призната отвсякъде стойност, а има различни курсове в една и съща страна и в едно и също време, показва, че стопанското положение в отделните страни и отношенията между важни за световното стопанство страни не са дошли още до едно окончателно стабилизиране.

И в иначе винаги много добре аргументируания ежегоден доклад, който прави управата на банката за международни плащания в Базел, като се анализират много внимателно данните за стопанското положение и развитие на много страни, се изтъква както голямата опасност от една следователна инфлация — каквато светът и специално Европа преживя след първата световна война, така и от една световна криза, която би напомнила кризата от 1929 г., която, както е известно, е обозначена с „черния петък“ на борсата в Ню Йорк.

Цветан Максимов (ЗНП): Ако вземат терк от нашето народно стопанство! (Смях сред опозицията)

Председателствуваш д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Аз моля г-да народните представители да не ми бъркат, защото имаме достатъчно много стръмен път пред себе си. А с такива — с ваше позволение — просташки закачки не се подпомага никак на работата на Народното събрание. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Уважаеми народни представители и народни представители! Съществена характеристика за положението на световното стопанство е и този факт, че в капиталово силните страни съществуват сериозни и постоянни тежнениа да се избегне една предстояща стопанска криза, която може би ще дойде в онези острота, която има световната криза от 1929 г. В тези страни се очертават два пътя за избягване на стопанската криза. Единият път е създаването на военна суматоха, макар и в мирно време, създаването на опасност от война, създаването на една атмосфера на подготовка на война и насочване съответно на производствените и финансови средства

за тази подготовка. Другият път е финансиране на разорените страни в Европа и в другите континенти, страните с разстроено стопанство от войната и от германската окупация, за да се засили по бързо износът към тези страни от страните, които имат увеличена производствена мощност и които трябва да търсят пазари за своите произведения, ако искат да избегнат една стопанска криза. В търсенето на тези два пътя се намесват, разбира се, и чисто политически елементи. Ние имаме скрошен пример пред себе си с заемите, които се обещава да бъдат отпуснати на съседни нам страни. В тях открито се подчертават политическите цели.

Ние имаме определени изгледи да очакваме получаването на финансиране внос в България по чисто стопански път, на чисто стопанска основа. И това финансиране на вноса за България по всяка вероятност ние ще можем да получим не от една и не от две страни, а от повече.

В преговорите, които се развива по тези въпроси, както и в преговорите, развиващи се по сключването на търговските спогодби, все по-ярко се очертава растящото доверие към гранитната стабилност на най-младата република в Европа, Народната република България, към българското народно стопанство, към трудолюбието на българския народ, на все по-многобройни страни, с все по-интензивен стокооборот, стокообмен с България и с все по-разнообразен състав на този стокообмен. Това са характерните черти на стопанското положение на България в световното стопанство.

Тук му е мястото да подчертая една особеност на българското стопанство в това отношение. Като се прегледат данните за външната търговия на много страни в Европа, хвърля се в очи, че почти във всички страни в Европа търговският баланс е пасивен. В течение на 1945 и 1946 години почти без прекъсване вносът на тези страни превъзхожда износа им. Това е, разбира се, резултат на кредитирането на вноса в тези страни от чужбина. Тук има едно кредитиране впрочем кръстосано: едни страни кредитират други, а кредитираните от тях страни от своя страна кредитират свои клиенти.

Българското народно стопанство изпъква с това, че неговият търговски баланс през всичкото време е уравновесен. Ние получаваме нанстина толкова, колкото можем да платим с нашия износ. Това, не съмнение, ще има отражение и върху условията, при които България ще получи кредити отвън. Ние ще можем да се ползваме от кредити отвън, ще можем да имаме по-голям внос, отколкото износ при едни условия, които, както за нас, така и за световното стопанство, са много по-нормални, са много по-близки към нормалните, отколкото условията, при които получават кредит някои други страни.

Разглеждането на положението в чужбина може да бъде полезно за нас и в друго едно отношение. Ние можем да видим ярки примери за бързо възстановяване и стопанско развитие в някои страни. Преди всичко в нашите очи — и не само в нашите очи, но в очите на целия свят — се хвърля величавият трудов подвиг на съветските народи под ръководството на гениалния Сталин (Продължителни ръкописания от мнозинството), които с една небивала в историята на човечеството бързина премахват огромните разрушения от войната в западните територии на Съветския съюз и същевременно строят здравата база за бързо стопанско развитие, за напредване на великия Съветски съюз с реализирането на новата Сталинова петилетка.

Ние имаме друг един пример много близко до нас и по място, и по сърне. Това е примерът на братска съседна Югославия (Някога от мнозинството ръкописания), където народите на Народната федеративна република Югославия под ръководството на легендарния маршал Тито (Продължителни ръкописания от мнозинството) с бърз темп успешно възстановяват също така разрушеното стопанство на съседна Югославия и същевременно пробиват в много отношения пътя към един бърз стопански напредък.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Убеден ли сте в това, г-н министре?

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: И в братска Чехословакия ние виждаме как скоро се изживява онова, което германският завоевател искаше да насади като раздор, кръмола, противопоставяне на чешките славянски народи едни на други, и как от всички краища на тази страна се издига все по-високо един трудов подем, който не оставя никакво съмнение, че двегодинният стопански план ще бъде там осъществен вероятно в много отношения предсрочно.

И в много други свободолюбни народи ние виждаме с каква ентузиазмизация народните маси, често пъти въпреки политическите пречки от всякакво естество, искат час по-скоро да преодолеят пораженията и затрудненията, създадени от войната, и да поемат пътя на едно бързо стопанско развитие.

Уважаеми народни представители и народни представители! Ако направим един преглед на стопанското положение у нас и неговите близки изгледи, то ние несъмнено ще трябва преди всичко да установим, че въобще в общественния живот на нашата страна настъпва едно нормализиране, каквото рядко се среща в други страни в Европа (Възражения от опозицията); че в нашата страна се чувствава напълно здраво изграждането на народната република по начин, който се сполетя и подкрепя от всички среди на българския народ. (Продължителни ръкописания от мнозинството)

Недялко Атанасов (ЗНП): Особено сега, след като обяхте на хората!

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Всички опити да се злепостави България, да се злепостави Отечественият фронт и неговото управление пред външния свят, се проявяват без остатък. (Продължителни ръкописания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): А преговорите за френско-българския търговски договор?

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Достатъчно е подписването на договора за мир, което става въпреки пророкуването на хора, които и сега не искат да виждат фактите. И признаването на правителството, а всичко ще върви към пълно уреждане международното положение на България и към пълното изграждане на новата народна държава в България. (Продължителни ръкописания от мнозинството и възражения от опозицията)

Цветан Максимов (ЗНП): Защо се върна Трайчо Костов от Париж? (Глъчка)

Председателстващ Георги Атанасов: (Звъни)

Един от комунистите: Да не искате да остане там?

Министър д-р Иван Стефанов: На базата тъкмо на това пълно стабилизиране на стопанското и финансовото положение по отношение на най-лошите последици от войната, ние изграждаме стопанството на България действително да проявява една устойчивост, която най-сетне се натрапи да бъде призната от мнозината, които ни отричаха до вчера. (Възражения от някои от опозицията)

Въпреки две последователни суши народното стопанство на България успя да избегне каквото и да било ново сътресение.

Един от опозицията: И трета суша може да има!

Министър д-р Иван Стефанов: Българският народ съумя да запази относителната стойност на своята национална монета. Тора само показва, че успехите, които са постигнати в разните сектори на народното стопанство, не са нито случайни, нито са временно обосновани, а са успехи, които са постигнати със средства, обезпечавани и бъдеще една достатъчна стопанска стабилност и достатъчно стопанско здравстване.

На първо място, разбира се, винаги в тези анализи на стопанското положение основателно се поставя производството. Производството, за всички ни е ясно, бие сериозно нашърбено с двете последователни суши от 1945 и 1946 години. И то не само земеделското, но и индустриалното. Но в 1946 г. ние имаме едно земеделско производство, което в сравнение с крайно малкото производство през 1945 г. е значително по-голямо. За горнените храни производството, нас в 1946 г. е с около 50% повече от това в 1945 г. То пак не е достатъчно за изхраняване на населението и на войската, освен с мерки, които правителството на Отечествения фронт взема, за да не остави българския народ нито един ден без хляб.

Много по-голямо е увеличението на производството през 1946 г. в сравнение с 1945 г. на другите култури, особено на индустриалните такива — захарното цвекло, тютюна и др. А тъкмо тези култури през 1945 г. бяха най-много засегнати от сушата. Фуражните растения в 1946 г. дадоха едно производство, което е почти два пъти по-голямо от производството през 1945 г.

За производството на земеделското стопанство от съществено значение е извършването на посевите. Посевите през есента на 1946 г. се извършиха по един начин, който напълно обезпечи покритието на плана.

Няма съмнение, че с упоритите усилия на българския селянин ще бъде изпълнен и пролетният посев. Ако някой от г-н (Сочи опозицията) се обиди, че очакваме трета суша и се злорадно усмихва на своя колега, толкова по-зле за него.

Един от опозицията: Суша настана в стопанството от финансовата ни политика.

Министър д-р Иван Стефанов: Може и суша да има, може би и измръзване да има. Въпросът не е за това дали ще има или няма да има такива природни стихии, а въпросът е там, че тия стихии искат да хвърлят отговорността за такива природни стихии върху Отечествения фронт и неговото правителство. (Възражения от опозицията) Тъкмо това сте правили досега и това правите.

Няма съмнение, казвам, че ще се изпълни и планът за пролетния посев и ще се поправят всички измръзвания, които зимата нанесе в някои области по крайбрежието. (Възражения от опозицията)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Един от опозицията: Семе няма.

Министър д-р Иван Стефанов: Семе няма! Семе има. Има кой да се грижи за това семе, и то се дава. Дава се туй семе, което може да се намери (Възражения от опозицията), а пък ние само искаме да бъркате на сеенето във всички краища на страната. (Възражения от опозицията и глъчка)

Председателстващ Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Сравнително по-добрата реколта в 1946 г. даде своето отражение и върху индустриалното произ-

водство, също така както катастрофалната суша от 1945 г. даде своето отражение върху индустриалното производство през 1946 г. и последните месеци от 1945 г.

Индустриите, които обработват местни материали, получиха в сравнение с 1945 г. и първото полугодие на 1946 г. повече материали: и захарната индустрия, и тютюневата индустрия, и мелничарската, и маслобойната, и оризарната, и много други още. И наистина през 1946 г. производството на индустриите, които обработват местни материали, е на значително по-високо ниво от производството на същите индустрии през 1945 г. По-високо ниво достигна индустрията, която обработва вносни материали, затова защото през 1946 г. в нашата страна бяха внесени 2.5 пъти повече суровини, отколкото през 1945 г. Има наистина още някои индустрии у нас, които не могат да използват в по-значителна степен своята производствена мощност, поради липсата на достатъчно местни материали и още повече — на достатъчно вносни материали. В това отношение на първо място стоят кожарската и зълнено-текстилната индустрия. Производственият капацитет на кожарската индустрия се използва в нищожна степен, което несъмнено се отразява и върху цените на производството, отразява се и върху снабдяването на населението със съответните стоки. Но, както гласят последните сведения от световните пазари, все пак снабдяването със сурови кожи и с вълна в близко бъдеще ще бъде по-лесно, отколкото е било досега.

Ние имаме и други затруднения в индустриалното производство, дължащи се главно на енергийната и топливната криза у нас. Енергийната и топливната криза у нас не се дължи на никакво проваляне на производството през войната и след войната. Производството и на топливно, и на електрическа енергия у нас е значително по-голямо, отколкото е било преди войната, но това производство не е достатъчно да задоволи нарастващите потребности.

Тончо Тенев (ЗНП): Това е абсолютно невярно.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз зная много по-добре, г-н инженер, как стоят тези работи и Вие напразно се мъчите да представите положението иначе.

Рангел Даскалов (ЗНП): Българският народ го знае много добре.

Министър д-р Иван Стефанов: Ние обаче в близко бъдеще ще успеем да смекчим тази криза от две страни:

Тончо Тенев (ЗНП): То е друг въпрос.

Министър д-р Иван Стефанов: ... като се подобри производството и като се ограничи потреблението. В близките няколко месеца се очаква в разхода на вълнища за железниците да се постигне една икономия поне от 15%.

Тончо Тенев (ЗНП): Като направите линията.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз мога да ви цитирам подробните данни за развитието на отделните индустрии. Ако вземем за основа производството през 1939 г. и изчислим съответните проценти спрямо нивото на 1939 г., ние имаме: в минната индустрия, където са включени кариерите и солниците, за 1945 г. 144% и за 1946 г. 165%; за керамичната — 102% за 1945 г. и 119% за 1946 г.; за дървообработвателната индустрия, където се включват не само дъскорезните, но и шперплатните фабрики — 203% за 1945 г. и 337% за 1946 г.; за хартиената индустрия — 121% и 169%; за електропроизводителната индустрия — 151% и 165%; за металообработвателната обаче ние имаме за 1945 г. 53% от нивото на 1939 г., а за 1946 г. — 82% — едно колосално увеличение в сравнение с 1945 г., обаче все още значително под нивото на 1939 г. Общо за металната индустрия ние имаме за 1945 г., по последните коригирани данни на статистиката, 112% и за 1946 г. — 116% — все пак едно слабо увеличение.

По-добрата реколта през 1946 г. се отрази върху индустриалното стопанство в по-голяма степен през 1947 г. Въобще ние не трябва да забравяме, че в нашата страна, както и в други с подобна структура и с подобни климатически условия стражи, стопанският живот през дадена календарна година се обуславя на 2,3, дори и на 3,4 от реколтата през предходната година. Така и у нас през 1947 г. ще има отражението на по-добрата реколта от 1946 г., както 1946 г. понесе последиците от катастрофалната суша през 1945 г.

Поради по-добрата реколта през 1946 г. и поради по-доброто производство в много индустрии през същата година, в сравнение с 1945 г., естествено, на пазара постъпиха повече стоки. Аз искам тук да разсея едно доста разпространено в някои среди заблуждение, че щом като през магазините на търговците не минават все повече стоки, то следователно и снабдяването на народното стопанство, на населението със стоки се влошава. Това не е вярно. Ние имаме едно засилване на снабдяването на населението по пътя на кооперативните организации, ...

Рангел Даскалов (ЗНП): И намаляване на хляба!

Министър д-р Иван Стефанов: ... които са, така да се каже, с закрит кръг на клиентите. Това важи за цялото чиповничество, това важи за грамадна част от работничеството. И затова, когато се говори за обема на вътрешната търговия, непременно трябва да се държи сметка за това обстоятелство. Само заслепени хора и хора, които не желаят да видят фактите, само те могат да твърдят, че у нас снабдяването се влошава, а не се подобрява. Аз на такъв човек бих само припомнил, или бих ги поканил сами те да си припомним, какво беше положението в 1945 г., за да могат да видят колко неоснователни са всичките техни приказки.

Димитър Цветков (ЗНП): Кажете: какво е положението на българския селянин?

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни) Надейте прекъсва!

Министър д-р Иван Стефанов: Само едно българско народно правителство може да си позволи открито и честно да изнесе пред народа истината за снабдяването с хляб и да поиска от българския народ да понесе с твърдост някои ограничения, за да може през цялото време и навсякъде българският народ да получи определена му дажба хляб. (Ръкоплескания от мнозинството) А пък ако някой смята, че трябва да дава растящи дажби, за да печели политически кредит и да демагогува с повишаване на дажбите, то си остава за негова сметка.

Във вътрешния пазар се получи един по-голям стокооборот по простата причина, че вносът отива на стоки през 1946 г. беше много по-голям, отколкото през 1945 г. Той е два пъти и половина по-голям. При това и през 1945 г., както и през 1946 г., съставът на вноса е изключително от стоки от най-първостепенно значение за стопанството. Няма внесено нито за един лев нещо, което да представлява някакво излишество, да представлява предмет на луксозна консумация и други подобни.

През 1946 г. вносът се отличава и с това, че той идва от много повече страни, отколкото през 1945 г. Отличава се и с това, че и стоковият състав е много по-разнообразен. Ние имаме вече с някои страни стоков оборот — не сключени сделки или спогодби, а действителен, реален стоков оборот, — който достига значителни размери, размери превъзхождащи оборота от преди войната.

Димитър Цветков (ЗНП): То се дължи на високите цени на стоки, а не на многото стоки.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво ли ми разбират някои депутати, когато третирам въпроса за външната търговия по един обективен, научен начин! Какво се интересуват те да знаят, че ст Дирекцията на статистиката за всяко тримесечие са дават данни за така наречения обем на външната търговия, при които данни са изключени влиянията на цените.

Димитър Цветков (ЗНП): Следим ги и ние.

Министър д-р Иван Стефанов: Ако ги следите, няма да разправяте такива работи. — Аз ви казвам, че вносът през 1946 г. е два и половина пъти по-голям, отколкото през 1945 г. по обем, а не по стойност.

Димитър Цветков (ЗНП): Дайте конкретни примери!

Министър д-р Иван Стефанов: Такива примери има много и аз бих могъл да ви приведа. Тук са данните и всички вие ги знаете.

Рангел Даскалов (ЗНП): А защо няма стоки на пазара?

Министър д-р Иван Стефанов: И по отношение на износа ние имаме нарастване както в броя на направленията, броя на страните, с които търгуваме, така и в разнообразието на произведените. Ние не изнасяме вече само ония продукти, които се търсеха така много през 1945 и 1946 години, а изнасяме и произведения на българската индустрия, и изгледите са, че ще можем да разширим нашия износ — ще го разширим и по отношение на страни, и по отношение на стоки. (Възгласи от опозицията)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни) Не прекъсвайте! Повтарям ви и ви потретвам да не прекъсвате.

Министър д-р Иван Стефанов: За един народен представител е непростимо да не знае какво се върши по отношение уреждането на нашите търговски отношения с другите страни през последните месеци, и сега, и през идните седмици и месеци. Няма да остане до края на годината, изглежда, страна в Европа, с която ние да нямаме уредени стопански и по-специално търговски връзки. (Възгласи от опозицията) Аз мога да ви кажа, че преговорите в Франция отиват добре, а не зле, както вие бихте искали да бъде; и не само с Франция, но и с Белгия. От това си вземете бележка.

Уважаеми народни представители и народни представители! При едно затвърдяване на пазара, при едно разширение на производството и на външната търговия, съвършено естествено е да се получи и едно относително нормализиране при дадените условия на паричното дело в страната. Нашето парично обращение, което много пъти е било тук предмет на разискване от разни гледища, показва през последните година и половина — две един значителна стабилност. Наистина то беше до 7 март много набъбнало, имаше и банкоти и бонове в количества, които по никой начин не можеха да бъдат обяснени с условията и възможностите на българското стопанство.

Петър Божинов (ЗНП): Защото българският народ няма доверие във вас.

Министър д-р Иван Стефанов: Обаче очевидно е за всеки познаващ малко-много нашето стопанство и за всеки добросъвестен, непредубеден наблюдател, че беше се получило едно нагаждане на паричното обращение към съществуващите стопански условия и възможности. Също както при един организъм, в който сърцето е получило порок, се получава, при едно преодоляване на кризата, компенсирание на затрудненото кръвообращение с други функции на организма, така и у нас се получи едно нагаждане на паричното

обращение към съществуващите стопански условия и възможности. За това обаче преди всичко допринесе успешното покриване на разходите на държавата, редовни и извънредни, без да се прибавя до емисия на банкнотите; за това беше от значение също така провеждането на една твърда политика на задържане и на цените, и на заплатите и надниците. Тъкмо поради успешното провеждане по тези три линии на една съгласувана, координирана политика на борба срещу инфлацията, и благодарение на усилията, които българският народ положи, за да избегне едно по-нататъшно разстройство на своето стопанство и на своята национална монета, ние можахме да дойдем до това нагаждане. Иначе щеше да се влоши здравословното състояние на държавния организъм.

Основните данни, които могат да се приведат в потвърждение на тази теза — че имаше такова нагаждане — са известни на всички. Това са данните за банкнотите в обращение, за бонетите в обращение и, на последно място, без особено значение, дребните, за размяна монети в обращение — данните, за които прочее са в голяма степен нереални, понеже една голяма част от тези монети, които фигурират като монети в обращение, съвсем не се намират в обращение, а отдавна са изчезнали от обращение и са се превърнали в лъжии, в ножове, във вилници и т. н. още през пролетта на 1945 г., когато имаше оскъдица от такъв метал у нас, а една голяма част се държи в чувалчета и чували от севеверни хора, които си въобразяват, че по този начин държат някаква реална стойност в себе си за разлика от стойността, която представляват банкнотите и бонетите.

От края на 1945 г. до края на 1946 г. ние имаме едно нарастване на цялото парично обращение, заедно с монетите, от 5 800 000 000 лв., а през последните месеци на 1946 г. и до 7 март 1947 г. — едно значително намаляване. Паричното обращение от 80 000 000 000 лв. към края на октомври 1946 г. и от 79 и половина милиарда лева към края на ноември 1946 г. пада на 75 000 000 000 лв. към 1 март 1947 г. Към 7 март банкнотно-бонетното обращение беше стигнало 72 100 000 000 лв., докато към края на януари 1947 г. беше 74 000 000 000 лв.

Един от опозицията: И сега е толкост.

Министър д-р Иван Стефанов: Сега ще го видите колко ще бъде. Сега е още в процес на развитие.

Един от опозицията: Нали левче за левче ще бъде?

Министър д-р Иван Стефанов: Левче за левче беше и ще бъде. И така си е. И няма да бъде иначе. А който твърди противното, иска съзнателно да заблуждава — което обаче няма да му се удаде. Това е, значи, развитието на паричното обращение, при което трябва да се разбере, че банкнотното обращение беше напълно стабилизирано. В течение на две години и половина почти банкнотното обращение се задържа на едно ниво, което беше по-ниско от нивото през ноември 1944 г. и цялото увеличение на банкнотно-бонетното обращение идваше от увеличението на бонетите в обращение през този период.

На второ място трябва да се отбележи, че банкнотно-бонетното обращение отразяваше много нормално сезонните колебания в нашия стопански живот, така както ги е отразявало и преди войната. И това е едно указание за нагаждането на паричното обращение към съществуващите стопански условия и възможности.

Може ли обаче да продължава по-нататъшното развитие на нашето стопанство, по-нататъшното стоемление към едно пълно стабилизиране в нормализиране на паричното дело у нас, без да се направи един решителен опит да се премахнат ненормалностите в самото парично обращение, създадени под натиска на военновременните изисквания? Можеше ли да се продължава и при сегашните условия с поддържането на бонетите в обращение? Разбира се, че ако ние сме дошли до едно положение на решително по-големи възможности за преход към мирновременното стопанство, за едно пълно и окончателно нормализиране на нашия стопански живот и на нашето парично обращение, в такъв момент ние трябва да отстраним от паричното обращение всичко онова, което представлява чуждица, което представлява ненормалност и което би тормозило по-нататъшното нормализиране на паричното обращение. И ако ние искаме да тръгнем по-бързо по пътя на стопанското възстановяване и развитие с близка цел пълно нормализиране на стопанския живот, то очевидно е, че ние ще трябва преди всичко да получим едно цялостно заздравяване на паричното дело. Има у нас среди, които биха желали възстановяването да си върви полетака, по пътя на ориенталската пасивност, само и само да не се накарняват интересът, рахатлъкът и удобствата на някои малочислени среди у нас.

Несъмнено е обаче, че в интерес на българския народ е да не се вземат под внимание тези обстоятелства, засягащи една шепа хора в нашата страна, и то хора, които са по-скоро от кръговете, от средите на стопанските паразитни екзистенции, съществуващи, и да се отстранява смело всичко онова, което спъва и би спъвало пълното и окончателно нормализиране на стопанството у нас. Затова даже в „Свободен народ“ трябваше да признае още в първите дни, след като се съобщи за обмяната, че се очаквало една таква радикална мярка, обаче не точно такава, каквато Отечественият фронт бил предприел.

Никола Петков (ЗНП): Не по такъв начин.

Министър д-р Иван Стефанов: Ние всички сме уверени, че каквато и мярка да беше предприел Отечественият фронт, винаги щеше да бъде оная, която „не е временна“, „не е целесъобразна“. Ние знаем това от нашия толкова богат опит досега.

Иван Коприков (СЛ): Резултатът е вече налице.

Министър д-р Иван Стефанов: Но тези очаквания наистина се изпълниха. Правителството на Отечествения фронт реши да приеме тази обмяна, за която въпреки мнозина са говорили много рано, а има и такива, които в 1945 г. смятаха, че трябва да се махнат бонетите, а в 1947 г. смятат, че трябва да се задържат.

Недялко Атанасов (ЗНП): Но не да се вземат парите в хората.

Министър д-р Иван Стефанов: Но с решението да се извърши обмяната на старите банкноти и бонетите правителството на Отечествения фронт направи една решителна крачка към отстраняване на всички онези спънки, които съществуват по пътя на цялостното и пълно нормализиране на нашето стопанство.

Недялко Атанасов (ЗНП): Пълно експроприиране, пълно изземане!

Райко Дамянов (К): Тя пострада ли? Нещо Недялко е пострадал. (Веселост в мнозинството)

Недялко Атанасов (ЗНП): Пълен гастой в селското стопанство.

Председателствуващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Независимо от това, че трябваше да се очисти паричното обращение от чуждици, че трябваше да се ликвидира с финансирането на държавата по пътя на вътрешни заеми от типа на бонетите, но, от друга страна, трябваше да се пресекат корените на спекулата с лева и черната борса на стоки и валута у нас. Трябваше да се пресекат възможностите на онези, които изнасяха български банкноти в чужбина и спекулираха с тях, или с заварените български банкноти в чужбина. Трябваше да се премахне положението, да се намират в чужбина значителни суми български банкноти, които всеки момент да се инфилтрират в страната, да действат като най-пакостна контрабанда на стоки и валута и да ги причинят изненада с извъннеочаквани положения. Трябваше да се тури край на неограничения и безконтролно разполагане с грамидни суми от страна на отделни лица, които плащаха високи цени за стоки от първа необходимост, пилееха пари по разни съзи прищевки, когато болшинството от българския народ търпи лишения, или пък търсеха най-лесен начин за забогатяване с купуване стоки на черна борса, или пък валута.

За всички беше повече от очевидно, че пълното нормализиране на нашето парично дело и на целокупното стопанство изискваше решителни мерки чрез премахване на един недъг, с който паричният наистина е свикнал, но който никога няма да му позволи да развие пълната си жизненост. За всички беше очевидно, че само обмяната на банкнотите и бонетите ще доведе до нормализиране на паричното дело. Въпреки това намеряха се среди у нас, които искат да докажат, че Отечествения фронт и неговото правителство предприемат една мярка, която нито била навременна, нито била целесъобразна. Някои от водачите на опозицията безотговорно и предпазливо твърдят, че правителството искало да ограби българския народ.

Недялко Атанасов (ЗНП): Това е истина.

Председателствуващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: ... или че най-малко то ще опропасти веднаж всички българските спестявания. (Възбуждения от опозицията) Както органът на Николас Петков, така и вестникът на Коста Лилчев, използваха случая да полцерят „критично критичното положение“, в което се намирала страната, и че правителството загубило ума и думата и не си давало вече сметка какво прави.

Излезе обаче така, че не правителството, а някои други са изгубили ума и думата. И наистина, просто да не вървеш на очите си! В същите вестници, гдето доскоро се пишеше за виплесване на нас инфлация, за цялно обезпечаване на лева, за катастрофално стопанско и финансово положение в страната, се мъдрят следните думи ... (Възбуждения от опозицията)

Слушайте вие там, г-да отлясно, ако не сте ги чели ... (Възбуждения от опозицията)

Председателствуващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: ... какво пишат вашите вестници: (Чете) „Стопанството се намираше в процес на приспособяване и затвърдяване на лева. Паричните реформи в Чехословакия, Югославия, Унгария и другите се наложиха, защото там, за разлика от България, се намираха в обращение чужди монети, имаше инфлация и пълно разстройство.“

Един от мнозинството: Значи, у нас не е имало!

Министър д-р Иван Стефанов: У нас не е имало — ясно е.

В същия брой на същия в. „Свободен народ“ от 9 март т. г. и в същата статия има едно още по-категорично и с задна дата познание на факта, че относителната стабилизация на лева бе прокарвана при тази система, когато се понасяха най-големите тежестни разходи за войната, примирието и т. н.

Никола Петков (ЗНП): Четете по-нататък.

Министър д-р Иван Стефанов: Така във вестника на г-н Никола Петков неочаквано за всички се появила такива преценки за положението у нас. (Възгласи от опозицията)

Слушайте цитат от вашия вестник, г-да! Зачитайте малко вашия вестник: (Чете) „Хаосът в паричното обращение и стопанството в тези страни, в които е имало и чужди монети в обращение, наложи една радикална мярка за уреждане и стабилизация на парите. Тези предпоставки за парична реформа у нас съвсем не са налице. Левът остана у нас като единствена монета, която наистина бе обезценена поради инфлацията и покачването на цените, но близо от две години се направиха усилия с заема за свободата за запазване една относителна стабилност на парите у нас.“

Никола Петков (ЗНП): Това са Ваши думи.

Министър д-р Иван Стефанов: Това са не мои думи. Това е цитат от Вашия вестник, г-н Никола Петков. Ако вие сте един главен редактор, който не си чете вестника, толкоз по-зле за Вас. Това са Ваши думи. (Ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Казани тук от Вас.

Райко Дамянов (к): То трябвало да се попритиснат, за да признаят тая работа.

Министър д-р Иван Стефанов: Така камшикът на изобличението заплюща по гърбовете на опозиционните водачи от колоните на собствените им вестници.

Цветан Максимов (ЗНП): По гърба на българския народ.

Министър д-р Иван Стефанов: Обмяната на старите банкноти и бонове показа един от никого неочакван резултат: преди да изкара на бял свят скритите пари, извади наяве скритите мисли на опозиционните водачи. Те и по-рано така са мислили за нашето финансово и стопанско положение, но нарочно твърдяха противното. И не остана друго средство на опозицията за борба срещу правителствената мярка, освен наглата клевета и безогледната лъжа.

— „Предприетата мярка за парична обмяна“ — цитат от вашите вестници — „ще засегне най-тежко дребните спестители.“

Никола Петков (ЗНП): Ако сте силни, дайте да Ви критикуваме.

Министър д-р Иван Стефанов: „Щял народ се постави в тревога и се подлага общо стопанството на затруднение и се причиняват стопански страдания.“ — Пак цитат: „Предприетите мерки ще убият в народа чувството към спестовност.“

Цветан Максимов (ЗНП): Не е лъжа.

Министър д-р Иван Стефанов: „Малко стоки ще стоят по витрините, без да имат купувач“ и т. н.

Така „Свободен народ“ кълне, проклина и прокобява, но не от грижи към народа, а единствено ръководен от интересите и потребностите на едрите и много често паразитни едри държатели на парични знаци. (Ръкоплескания от мнозинството)

Вестникът на г-н Никола Петков се опита да сее заблудата, че земеделските стопани са безвъзвратно ограбени от държавата, която в най-усиления сезон ги оставя без никакви средства за стопанските им потребности чак до новата реколта, че след като държавата била взела натуралния доход на селянина, иска сега да му ограби и паричния и т. н.

Този вестник използва случая да води безогледно своята политика на разединение работниците и селяните — разбира се, в услуга на реакцията — и се опита да създаде настроение за неизпълнение правителствените нареждания и бунт. Това е смисълът на статията „Паричната реформа и българският селяк“ от 11 март т. г.

Обаче вместо да вселят смут и недоверие в народа, опозиционните водачи само се разобличиха още веднаж като проводници на най-тесногърдна и реакционна стопанска и финансова политика, против интересите на огромното болшинство от народа и в защита на интересите на шепя стопански грабители. Така нека да разбере всеки реакционната политика на опозиционните водачи, като знае от собствен опит, че Отечественият фронт и неговото правителство начело с изпитания борец за народна свобода и народни правдини министър-председателят Георги Димитров, винаги и навсякъде зашпишава само интересите на българския народ (Продължителни ръкоплескания и възгласи „Вярно!“), но не интересите на онези, които от народното бедствие са натрупали печалби.

Кой ще им повярва, че обмяната на старите парични знаци ще ограби или ще нахърни народните спестявания? Не става ли за лъщещ път ясно, че под маската на защитник на народните интереси се крие във всеки опозиционен водач един защитник на паразитните спекулантски съществувания? (Ръкоплескания и възгласи „Вярно!“ от мнозинството)

След някой ден и друг Българската народна банка ще има вече окончателните данни за обмяната и никой не бива да се съмнява, че предлаганията на правителството за разпределението на старите банкноти и бонове по отделните категории държатели ще се потвърди напълно.

Никола Петков (ЗНП): Това не е вярно. Кажете резултата.

Министър д-р Иван Стефанов: В светкавична светлина ще блесне кой е бил засегнат от паричната обмяна и кой би желал тя да

стане без принуждение и без ограничение за разполаганите скрити големи суми по домовете. (Възгласи от опозицията)

Тези данни ще бъдат дадени и на Великото народно събрание, и на целия български народ. Тогава вие ще трябва да доказвате, как така сте предвиждали, че тая реформа ще бъде само във вреда на най-дребните спестители.

Никола Петков (ЗНП): Да, да!

Министър д-р Иван Стефанов: Тогава ще трябва да докажете вие! Тогава ще видите какви са резултатите! (Възгласи от опозицията)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Обмяната на старите банкноти и боновете вече принадлежи на историята и историята ще каже един ден. . . .

Никола Петков (ЗНП): А-а-а! Историята!

Министър д-р Иван Стефанов: . . . и то в най-скоро време, че тази обмяна е била подготвена по един образцов начин и че е била проведена така, както не се е очаквало от най-големите оптимисти. (Ръкоплескания и възгласи „Вярно!“ от мнозинството)

Благодарение на големия възторг на огромното болшинство от българския народ във връзка с тази обмяна . . .

Серги Златанов (ЗНП): Вие, народните представители, и чичовниците, ще вземете пари, но селяните от къде ще вземат! Дайте пари на селяните, г-н министре!

Министър д-р Иван Стефанов: . . . благодарение на голямата радост, която изпитаха всички трудещи се хора от селата и градовете (Ръкоплескания и гласове „Вярно!“ от мнозинството) . . .

От опозицията: А-а-а!

Министър д-р Иван Стефанов: . . . обмяната може да бъде извършена в един минимален срок от седем дни, почти толкова време, колкото е нужно да се изброят 70 милиарда лева в банкноти и бонове, без другите регистрации.

Никола Петков (ЗНП): Кажете резултата.

Министър д-р Иван Стефанов: Резултата наскоро ще го имате.

Недялко Атанасов (ЗНП): Изляохте заема от 21 милиарда, сега ще излядете и 40-те милиарда, които събрахте.

Министър д-р Иван Стефанов: Тъкмо затова, защото българският народ не се поддале в никаква степен на провокациите на опозиционните водачи и опозиционната преса, тъкмо защото той имаше съзнанието за необходимостта, напрежеността и целесъобразността на проведената обмяна, тъкмо затова тя може да бъде извършена с пълното съдействие на народните маси от десетки хиляди хора в този малък, къс срок. На 4500 пункта с труда на десетки хиляди самоотвержени държавни служители обмяната се извършваше през работно и извънработно време, и делник и празник, и денем и вечер — както се случи — и се извърши по начин, който може само да ни радва.

Недялко Атанасов (ЗНП): Това не е обмяна, а изземване.

Министър д-р Иван Стефанов: Позволете ми от това място да изкажа най-сърдечна благодарност, както на онези, които взеха участие още от няколко месеца насам в подготовката на тази реформа, които вечер късно и някой път нощно време трябваше сами да си пишат на машинката проектите, за да се запази тайната достатъчно, . . .

Райко Дамянов (к): Колю не може да научи тази тайна!

Министър д-р Иван Стефанов: . . . така и на онези, които през тези 8—10 дни самоотвержено, с напрежение проведоха тази важна за нашето стопанство обмяна. (Ръкоплескания от мнозинството)

Позволете ми също така да изкажа благодарност и на нашата народна милиция, която навреме успя да оправи онези, които бяха тръгнали по кривия път. . . („Браво!“ и продължителни ръкоплескания от мнозинството. Възгласи от опозицията)

Един от опозицията: Това са приказки за митинг!

Министър д-р Иван Стефанов: Това са истини, това са факти, . . . и която народна милиция, не само показва на някои извън много големи български патриоти, че трябва да плуват само под българско знаме, а не и под чуждо знаме, но и масово разобличава онези малобройни среди у нас, които пред нищо не се спират, когато се касае да изкористят в своя полза някое положение, или когато се касае да изберат едно разобличаване на тяхната прегрешителска стопанска дейност. (Ръкоплескания от мнозинството)

Кочо Бонев (ЗНП): Това е скандално!

Никола Петков (ЗНП): Ще ви кажат сетне кои са купували валютни пръстени на 6 и 7 март.

Министър д-р Иван Стефанов: Драги народни представители и народни представителки! Аз изпитах чувство на истинска радост,

когато при обиколката си по обменителните пунктове в градове и села, навсякъде виждах...

Кочо Бонев (ЗНП): Радост!

Министър д-р Иван Стефанов: ... 80% от народа да посреща това с радост, с пълна радост. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласи от опозицията)

Цветан Максимов (ЗНП): Лъжа е!

Министър д-р Иван Стефанов: Аз мога да изкажа само благодарността на правителството и моята благодарност на българския народ, който даде своето ценно съдействие, за да може обмяната да се извърши в определен срок, и така както беше замислена. (Ръкоплескания от мнозинството и викове: „Да живее българският народ!“) Колко смешни са напъните да се изложи Отечествения фронт и неговото правителство...

Цветан Максимов (ЗНП): Той се изложи.

Министър д-р Иван Стефанов: ... с твърдението, че българският народ щял да бъде ограбен при тази обмяна! Знаете ли вие, г-да, които искате да бъдете уж представители на народа, че 80% от тържателите на банкноти и бонове имат по-малко от 20.000 лв.? За тях ли плащате вие? Не, вие плащате за останалите 10 или 5%. (Протъжители ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Вярно!“ Възгласи от опозицията) Вие прикривате възния плащ за тези 5 — 10% с плащ за 80-те на сто. Няма да мине този номер, както не са минавали никой ваши номера досега! (Ръкоплескания от мнозинството)

Иван Копринков (СД): Това носи сигурна катастрофа, както всички ваши начинания.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представители! От името на правителството, от името на нашия любим министър-председател аз мога да ви заявя, че всички твърдения, откъдето и да идват те, относно това, че щяло да се посегне на спестяванията на българския народ, са нагла клевета.

От опозицията: Това е истина.

Министър д-р Иван Стефанов: Нито едни лев няма да бъде изсет (Ръкоплескания от мнозинството)

Ако скудоумието на някои хора не им позволява да видят такива елементарни неща, каквито са начините за оздравяване на едно набъбнало парично обращение, то затова вината не е нито в българския народ, нито в Отечествения фронт, нито в неговото правителство, а само в тези скудоумни хора.

Никола Петков (ЗНП): Дайте обяснения на българския народ!

Министър д-р Иван Стефанов: Обясненията се дадоха из-широко и подробно още в петък след обед и всеки си взе много добра бележка от тях. Обаче хората, които искат да защитават каузи, които не са народни, на тях никакви обяснения не могат да доплатят. Те винаги ще останат да представят своята борба така, че уж защитават народните интереси.

Димитър Цветков (ЗНП): На семейство от 10 души дават 3.000 лв. и на сам гражданин дават пак 3.000 лв. Това ви са нарежданията.

Министър д-р Иван Стефанов: Бъдете спокойни, г-н Цветков! Вие нищо не разбирате от дадения въпрос. (Ръкоплескания от мнозинството) Аз Ви казвам: няма да минат и 10 дни, когато 80% от българските държателци на банкноти и бонове ще получат всичките си банкноти и бонове. (Ръкоплескания от мнозинството) Вярно е, че нито едно предприятие, нито едно стопанство не само няма да спре своята дейност, но няма и да намали своята дейност по липса на достатъчно парични средства.

Цветан Максимов (ЗНП): Г-н министре! Мязате на лъжлива оварче. Селяните не ви вярват. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: А-а-а!

Министър д-р Иван Стефанов: Земеделецът-стопанин ще разполага със своите средства и за покупката на добитък и за покупката на семена и за покупката на инвентар, и за плащане на работници, и за всичко онова, което е необходимо за неговото стопанство. Това е истината. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласи от опозицията) И само след няколко дни значително ще се намалят онези затруднения, които още има при получаването на средствата от влоговете. Само хора, които се стремят да защитават интересите на една шепа паразитни стопански съществувания, не могат да разберат или не искат да разберат това и представят като народно бедствие всяко задържане на влог — както на старите спестявания, така и на влоговете, образувани при обмяната на банкнотите и боновете.

Уважаеми народни представители и народни представители! Аз минавам към разглеждането на бюджета за 1947 г.

Кочо Бонев (ЗНП): Г-н министре! Славейчето с песни не се храни. То се напълва с трошци, пък тогава пее.

От мнозинството: Стига бе!

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Бюджетният проект за 1947 г. аз мога напълно съзнателно и отговорно да характеризирам като реален, като искрен и като творчески.

От опозицията: Ей-й-й!

Кочо Бонев (ЗНП): Нито едното, нито другото.

Стоян Кърлов (ЗНП): Целият е консумативен.

Министър д-р Иван Стефанов: Наистина представеният на вашето внимание бюджетен проект не може да реализира единството на бюджета у нас и ние с вас ще имаме да изработим през следващите месеци един извършен бюджет. Това се наложи от редица обстоятелства, между които не малко място заемат и външно-политически съображения.

Но ние ще използваме тази година, за да подготвим за 1948 г. осъществяването на принципа на единството в един много по-широк мащаб, отколкото е това да се гласува един единствен бюджет на държавата за всички нейни приходи и разходи, а именно — да осъществим единството на бюджета на държавата и на самоуправителните тела.

Аз искам тук да дам няколко данни за целокупното финансово стопанство — много малко данни, няма да ви отегчавам. Ако вземем редовните бюджети на всички публично-правни тела и техните предприятия, бюджети, които са се утвърждавали през 1946 г. отчасти от Народното събрание, отчасти от Министерския съвет, ние ще получим като обща сума на техните редовни приходи 100.000.000.000 лв. за 1946 г. — и на държавата, и на общините, и на стопанските камари, и на фондовете, и на предприятията. От тези 100.000.000.000 лв. трябва да се приспадне една сума от 7.800.000.000 лв., която представлява вътрешно кръстосване на сума — държавата дава на общините, общините дават на държавата по други пътища. Като се махнат тези 7.800.000.000 лв. дублиращи се суми, остава като приход на целокупното финансово стопанство сумата 92.000.000.000 лв.

Много грешат обаче онези, които се опитваха или ще се опитват още да представят, че това са средства, които се изземват от стопанствата. Съвсем не е така. Една голяма част от тези суми представлява резултат от стопанската дейност на предприятията на държавата и на общините. Ако обособим само публично-правните постъпления, онези, които почиват на изземването по пътя на публичната власт за покриване потребностите на същата тази публична власт, — то ние ще получим една сума от 47.300.000.000 лв. за 1946 г.: редовен приход от имоти и капитали — една сума от 36.600.000.000 лв. Останалото са постъпления от общополесни институти, значи — от разни такси и берли, и от продажба на някои имоти, постъпления от взети суми и т. н. Във всеки случай, от сумата 92.000.000.000 лв. общо средствата, които се набират в публично-правните тела и техните предприятия, само 47.300.000.000 лева са тези, които представляват постъпления от публично-правен характер.

Уважаеми народни представители и представители! Трябва да се обърне внимание на една особена тенденция на развитието през последните десетилетия, която тенденция обаче получава особен размах в страните на истинските народни демокрации. Тази тенденция се състои в това, че обслужването на народа става все по-широко и по-разнообразно, именно под организационната на държавата или на местната публична власт. Здравеопазването — не само лекуването — грижите за майката и детето, за народната просвета и култура, за отдиha и възстановяването на физическите и духовни сили — всичко това става във все по-голям мащаб грижа на държавата и местните публични власти, които организират, колективно задоволяват тези потребности на гражданите.

Особено значение обаче в това развитие придобива тенденцията към разширяване на стопанските функции на държавата. Не се касае само до едно вмесване в стопанските отношения на гражданите, за да не си вредят взаимно — тази функция на държавата е преодоляна отдавна — а се касае за две неща, които в последно време имат все по-голямо значение. Това е, на първо място, излизането на държавата като стопанин непосредствено, и то като най-крупен стопанин в страната. Основа за това развитие у нас има достатъчно широка, защото знаете, много от големите начинания в нашата страна можах да се осъществят само като начинания на държавата. Отдавна и мините, и железниците, и банките ги имаме като държавни предприятия, и то като държавни предприятия от първостепенно значение, като ключови позиции в ръцете на държавата, като най-голям стопанин в страната. От новото време имаме Храноизноса, а сега след 9 септември — Държавния застрахователен институт, и в най-ново време — тютюневия монопол. В предстоящата година ще бъдат изградени още нови мощни индустриални държавни предприятия, като електрически централи, фабрични заводи и т. н.

Един от опозицията: Средства от къде?

Министър д-р Иван Стефанов: И тази функция на държавата като стопанин, като стопански строител трябва да бъде подчертана особено силно. И тя не е специфично българска тенденция, не е нещо, което само някой си в България е поискал да осъществи. Това е тенденция всеобща, във всички страни, и във всички страни прогресивните сили се борят за осъществяване по-бързо, по-бързо на това развитие. (Ръкоплескания от мнозинството) Против това развитие във всички страни се обединяват консервативните сили на реакцията и техните агенти. (Ръкоплескания от мнозинството)

От опозицията: Е-е-е!

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Щом държавният капитализъм е на дневен ред, безспорно ще има свободолюбиви хора, които ще се борят.

Министър д-р Иван Стефанов: Това не е случайно само у нас. Това е навсякъде така. Възраженията, които се правят винаги, са старите теснотърпни съображения, че държавата не може да бъде добър стопанин. Добре, но менят се времената, менят се и хората.

На второ място държавата трябва да продължава, разбира се, своята стопанска дейност. Но покрай това тя трябва да ръководи целокупния стопански живот във всички негови сектори. Това е една повеля на времето, от която не е избегнала никоя страна досега. Касае се само, дали това ръководене ще бъде цялостно, ще бъде съгласувано, ще бъде хармонично и ще обезпечи едно правилно развитие на народното стопанство, едно бързо разгръщане на производителните сили на страната, или пък това ще бъде само едно частично ръководство, спъвано, кръстосвано от много страни и от много заинтересувани среди.

Прочее, тая тенденция към ръководене на стопанството се проявява още през първата световна война във всички държави. И през втората световна война всички държави бяха заставени да държат сметка за всяко едно стопанско проявление и да използват най-цялостно възможностите, които представляват техните страни, за задоволяване потребностите на военното време. Обаче съществен интерес представлява това, каква е държавата, която ще ръководи това стопанство: дали това ще бъде една държавна авторитарна, която ще иска да жертва всичко, за да изгради една политика на агресия, на завоевания, или пък това ще бъде една държава народна, която ще иска чрез ръководене на стопанството цялостно да осъществи най-бързо развитие на стопанството, най-широко разгръщане на производителните сили и най-бързо обезпечаване и повдигане на жизненото и културното ниво на народа.

Димитър Цветков (ЗНП): И бързото отождествяване на партията с държавата.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Това го казвате само вие във вашите вестници, но никой това не го вярва, и вие не го вярвате.

Димитър Цветков (ЗНП): Това е тоталитаризъм. Това е тоталитарната държава, както бе при Мусолини.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Силно звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Тая тенденция към разширяване на стопанските функции на държавата у нас намира пълно отражение и в развитието, което нашето стопанство и нашият народ е прекарал. И ние можем да се надяваме, че основните средства за осъществяване на стопанското строителство ще можем да ги намерим у нас. Ние ще ги намерим преди всичко в формата на труд, който не липсва, и воля за труд на българския народ, който не липсва и няма да липсва, въпреки всички старания да се всява смут у него. Обаче както ямах случай да обърна вашето внимание, ние можем да разчитаме и на заеми отвън, които несъмнено ще облекчат и ще ни дадат възможност по-скоро да осъществим това стопанско строителство.

Ето, уважаеми народни представители и народни представители, тези нови тенденции за развитие, за които ние трябва да държим сметка в представения бюджетопроект. При сегашните условия, при които се намира нашата страна, нашето народно стопанство и нашите финанси, разбира се, че ние не можем да осъществим онова, което бихме желали да осъществим. Не бива никой да се заблуждава, че Отечественият фронт и неговото правителство са наистина политически и хора, които вземат своите желани за дадености, за реалности.

Димитър Цветков (ЗНП): Обаче трябва да го кажете това на друго място.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Само че Отечественият фронт и неговото правителство гледа право напред, а не забива нос в калта, в кратката си, и иска да води българския народ към стопански прогрес по-бърз и по-широк.

В бюджетите на държавата през последните години могат да се набележат следните етапи. Разбира се, че бюджетите за 1944 и 1945 г. бяха в много по-голяма степен зависими от военновременните условия, отколкото бюджетът за 1946 г., макар че и бюджетът за 1946 г. и бюджетът за 1947 г. ще има да се справят с много отразения на войната, които ще има да се изживяват още десетки години.

Ако вземем всички разходи на държавата по редовните, допълнителните и извънредните бюджети за тези три последни години, ние ще получим за 1944 г. 46.700.000.000 лв., за 1945 г. — 78.000.000.000 лв. и за 1946 г. — 65.600.000.000 лв. В това развитие през тези години се забелязва обаче едно сигурно, постепенно заздравяване, защото редовните приходи успяват все в по-голяма степен да покриват всички разходи на държавата. Така, ако вземем редовните приходи в проценти от общите разходи на държавата през тези три години, ние ще получим: за 1944 г. — 44.5%; за

1945 г. — 52.2% и за 1946 г. — 69.1%, покрити от редовните приходи на държавата.

Очевидно е, че през тези три години е имало значителни дефицити. (Възражения от опозицията) Обаче тези дефицити, както виждате от приведените данни, намаляват относително и абсолютно. Абсолютният дефицит за 1946 г. е два пъти почти по-малък, отколкото през 1945 г. Дефицитите на държавата през тези години се покриваха с заемите от 1943 г. с Заема на свободата от 1943 г., с заеми от Народната банка, с постъпления от държавните 3% съкровищни бонове и с бюджетни излишъци, минаващи от една година в друга.

Петко Стоянов (нез): Това е за извънредните ли бюджети?

Министър д-р Иван Стефанов: За всички казвам, общо. — Разбира се, че това положение — колкото и благоприятно да се очертават общите тенденции на неговото развитие — поставя нашата държава пред една тежка задача, да изживее в най-неприятелно време окончателно тези големи и прекалени дефицити.

Искам да се спра тук, при тези общи бележки, и по въпроса за бюджета и националния доход. Аз имам подробните данни тук, които по известни съображения не искам да цитирам дословно. Искам само да ви обърна внимание върху това, че през последните три години се забелязва едно наистина малко, но постоянно, от година в година намаляване на процента на общите държавни разходи спрямо националния доход — само на разходите по редовния бюджет — а също така и на процента на сумата на всичките данъци спрямо националния доход.

При това искам да ви отбележа следното за изчисленията, които у нас се правят на националния доход и за които г-н професор Петко Стоянов се оплаква тук един път доста натъгено, че били различни. От авторите, които сега работят в тая област, се правят изчисления така, че в националния доход се обхваща всичко онова, което може да се смята като индивидуален доход, без оглед на това дали наистина в национален мащаб, от гледна точка на народното стопанство, това представлява доход или представлява доход от доход — с други думи казано, дали това е първичен доход или е произведен доход, вторичен доход. Обаче за шестте изчисления, които досега са правени у нас за националния доход, дават всички възможности да се получи именно този национален доход, който ние сме считали за първичен доход, оня доход, който се явява като една новосъздадена стойност в народното стопанство. Прочее има тясна корелация между данните за националния доход в широк смисъл на думата и тия за първичния национален доход.

Но съществува тая тенденция, както ви поменях, че от година в година през последните три години се забелязва едно малко, но постоянно намаляване на процента, който представляват общите държавни разходи — само по редовния бюджет, или пък също на данъчните постъпления — спрямо националния доход. Това очевидно представлява малко, бавно, но известно подобрене, а не влошаване, както някои искаха да подчертават това по-често.

Петко Стоянов (нез): Дефицитите ли?

Министър д-р Иван Стефанов: Аз говоря сега за отношението между държавния бюджет, или пък данъците, и националния доход. — Имаше такива алармистични изявления по-рано, че бюджетът показвал тенденция към изсяждане на националния доход. Ако си спомнете, преди година — година и половина имаше такива коментари, че националният доход бил само 160.000.000.000 лв., а 120.000.000.000 лв. отиват за финансовото стопанство — което значи, на обикновен език, да ляга народът да мре, а не да живее.

Сега ми гледам към съмия бюджетопроект за 1947 г. Преди всичко трябва да обърна внимание на народните представители, че общата структура на бюджета претърпя чакан изменение. Не се касае само за това, че се е променила номенклатурата. Вие ще видите, че във всички бюджетопроекти в общите таблици са посочени два народни номера на параграфите: единият по стария досегашен бюджет а другият — по новия сегашният бюджет. Въвеждането на една нова номенклатура се обоснова с потребността да се получи едно по-добро разграничение на групите приходи и особено на групите разходи. Касае се да се получи едно по-добро разграничение на разходите по предназначение, като се държи сметка за тяхното икономическо естество.

Несъмнено е, че трябва да се отграничат на първо място разходите, които отиват за издръжка на самото управление — на учреденията, на личните и веществени разходи. При това не да се взема формалният признак дали разходите се правят в пари или в натура, а да се дават на чиновника, или пък му се дават в натура или в някоя друга добавка в натура. Затова при новата номенклатура всички онова, което отива като разход за персонала, се включват в личните разходи. И много лесно може някой да влезе в заблуждение или пък да заблуждава съзнателно, като иска да покаже, че в новия бюджет личните разходи са много повече отколкото са били в стария бюджет. В миналия бюджет за параграфите за лични разходи отиваше само онова, което се плащаше като заплати, а по-малките възнаграждения, а сега там се включват и командированните, както чва се и форменото облекло, включват се и всички други забавки към заплатите които се дават в натура.

На второ място трябва да се разграничат другите разходи извън личните — преди всичко веществените разходи, които се плащат за издръжка на самия държавен апарат и за провеждане на държавната политика в отделните области — и да се отдели от онези разходи които се дават на други публично-правни тела или пък на организации и на частни лица в форма на помощи и субсидии. Това разграничение е необходимо още повече да се направи, за да може да се види какво представляват прекалените разходи

едно място в друго, от една каса в друга, а да се избегнат естички двойни и тройни пресметания на тия суми при обхващането на целокупното финансово стопанство.

Също така трябваше да се отделят разходите, за капиталовложения, за трайните вложения, от разходите, които се правят за купуване на материали за канцеларните или за обслужване по друг начин на държавните служби. И най-сетне имаме сумите, които се плащат за погасяване на задълженията на държавата.

Несъмнено е, че това разграничение е по-целесъобразно. То ще бъде по-добре използвано и от практиката, и от управлението, пък и от науката при по-нататъшни изследвания. И това не е нещо, което сега се поставя в ход. Още преди 13—14 години имаме случая да се занимаваме с тези въпроси в Дирекцията на статистиката. А пък и Международният статистически институт беше вече дал значителни насоки и потини в това отношение, да се изгради във всяка страна една единна номенклатура за целокупното финансово стопанство, която да се прилага във всички негови сектори, една номенклатура, която по възможност да бъде и международно оеднаква, за да се облекчи и международното сравнение на данните от международната статистика.

По същество в структурата на бюджета произлезе следната промяна. Преди всичко обособиха се цяла редица държавни предприятия на самоиздръжка. Това се изрази в излизането им от бюджета на държавата, както с техните разходи, така и с техните приходи. Обособяването на стопанската дейност, която вече се беше оформила като предприятие от един или друг тип, в отделни предприятия на самоиздръжка е от много голямо значение, за да може да се тури ред и сметка, както за дейността на отделните предприятия, така и за бюджета на самата държава.

На мнозина от вас са известни порядките, които съществуват в много държави предприятия и стопанства, поради това, че те не бяха заставени да си водят точна сметка за туй, което харчат, и това, което получават от своята дейност. Известно е как например ежегодно се заличаваха по бюджета суми, които е трябвало да бъдат платени на Държавната печатница от други ведомства, и по този начин никога не е било наредено проверяване дали това отбормо държавно предприятие, каквото е Държавната печатница, работи с един достатъчен стопански резултат, дали то дава печалба или загуба и колко е тази загуба или тази печалба. Така беше и за много други предприятия и стопанства.

Сега с обособяването на тия стопански дейности на държавата в отделни предприятия, пак държавни, се цели провеждането на една икономическа контрола в тяхната дейност — не само административна контрола от съответното министерство и от съответните инспекции, но контрола чрез лева, контрола чрез сметката, контрола чрез собствения резултат на всяко такова предприятие. Такива предприятия се обособяват 125, ако се сметат 94 елинични горски стопанства, които териториално и счетоводно се обособяват като самостоятелни предприятия или подразделения, по-право, на голямото предприятие „Български гори“, или нещо подобно.

Разбира се, че обособяването на предприятията на самоиздръжка влиза пред държавата и пред съответните министерства, към които тия предприятия се поставят в административна връзка колонални задачи. Ще бъде много лесно да се получат в отделни случаи не добри резултати от някои предприятия. Ще има случаи, в които ръководството на тия предприятия няма да понадне веднага в най-подходящи ръце. Затова се налага една крайно голяма бдителност, за да може от самото начало да се премахнат всички онези нездравни елементи, които са се промъкнали при обособяване на предприятията на самоиздръжка. Трябва една много голяма бдителност, за да може да се установи, колкото се може по-скоро, дали дадено ръководство е на висотата на своята задача или не, и да се направи неговата смяна своевременно.

Втората промяна в структурата на бюджета се състои в това, че в него тази година се включиха нови учреждения. Така включи се на първо място Академията на науките. За това учреждение, както ви е известно, правителството ще положи особени грижи и ще иска да създаде от Академията на науките едно средище на научна работа, което в най-тесна връзка с практическите проблеми на нашия живот ще даде най-правилно разрешение на онези задачи, които съвременното поставя пред нас.

Създава се ново учреждение — Дирекция на въздушните съобщения, която досега не съществуваше и която трябва да бъде създадена, за да може нашата страна да участва в организацията на въздушните транспорти със съседните страни, а не само да бъде пасивен съучастник, който се ползува изцяло от чужди организации.

На трето място се включва Дирекцията на труда. Дирекцията на труда на времето излезе от състава на бюджета с обособяването на Обществения осигуровки в автономен институт, който обхвана и тогавашната Дирекция на труда и се нарече Дирекция на труда и обществените осигуровки. В последствие от тази обща Дирекция на труда и обществените осигуровки се отдели Институтът за обществен осигуровки и остана Дирекцията на труда, като едно чисто държавно учреждение извън бюджета. Съвършено целесъобразно и навременно е Дирекцията на труда да бъде включена в държавния бюджет.

На четвърто място в Министерството на електрификацията се създаде Дирекция за геоложки и минни проучвания, чийто състав се взема от съществуващата Дирекция на природните богатства. Тя не е нещо, което се създава сега, като нещо ново. Досега тя беше извън държавния бюджет, в бюджета на Дирекцията на природните богатства, а сега влиза в състава на държавния бюджет.

Такава такава дирекция е Дирекцията за кариери, миня и води и Отделът за бюджетно-финансово ръководство, които също така се прехвърлят от съществуващата Главна дирекция на мините и Главна дирекция на електрификацията в държавния бюджет.

По-нататък в бюджета има следните структурни изменения. Граничните войски, които досега бяха в състава на Министерството на войната, се прехвърлят по ведомството на Министерството на вътрешните работи.

Има и други по-дребни промени, които обаче не заслужават да се споменават.

Уважаеми народни представители и народни представители! Минавам към разглеждане структурата на разходния бюджет, която ще проследя в три направления: по министерства и ведомства в общо, по естеството на разходите и по тяхното предимно социално икономическо предназначение.

Структурата на разходния бюджет по министерства и дирекции остава общо взето, близка до тази на разходния бюджет за 1946 г. Само Министерството на войната намалява своето участие в общата сума на разходите от 19.6% на 13.4%. Това намаляние се дължи главно на намалението на разходите за войската, а отчасти и на прехвърлянето на граничните войски от Министерството на войната към Министерството на вътрешните работи.

Предложените за 1947 г. кредити не се различават коренно от кредитите за 1946 г., респ. от действително направените разходи през последната година. В мнозинството министерства и дирекции е налице едно увеличение на кредитите, докато в осем случая от всичко 28 е налице намаление, в сравнение с 1946 г. В осемте случая на намаление относителното тегло на някои ведомства по бюджета за 1947 г., в сравнение с 1946 г., е претърпяло слаби промени.

Увеличението на своя дял в разходния бюджет показват на първо място разходите за държавните дългове и пенсияте от 19.8% на 20.3%. Министерството на индустрията и занаятите от 0.5% на 1.5% и Главната дирекция на статистиката от 0.2% на 0.6%. В останалите случаи увеличението на процентите е незначително.

Първенството по размера на кредитите се запазва от разходите за държавни дългове и пенсии, за които тази година се предвиждат 11,341,000,000 лв. Увеличението спрямо 1936 г. е 24.8%.

Увеличението би било по-голямо, ако през 1947 г. България беше заставена да плаща лихви и погашения по външните заеми. Това обаче няма да се извърши сега, защото първата предпоставка да бъде сключена спогодба с носителите на българските държавни ценни книжки, при която спогодба несъмнено ще трябва да се държи точно сметка за съществуващото у нас финансово и стопанско положение и възможностите за бюджетно и трансферно осъществяване на тия плащания срещу заеми в чужбина. Несъмнено е, че тази спогодба не може да има по-благоприятни условия за нас, отколкото бяха условията на спогодбата, когато ни завари войната и по която се предвиждаше плащането само 40% от дължимите лихви без никакви погашения, като същевременно остатъкът от 60% от дължимите лихви се деблокираше и се връщаше на държавното съкровище.

На второ място следват кредитите за народната отбрана, които са намалели с 1,600,000,000 лв., или с 18%, както поради ограничението, наложено с мирния договор, така и поради прехвърлянето на граничните войски от Министерството на войната към Министерството на вътрешните работи. Намалението на разходите би било по-голямо, ако не се налагаше тъкмо през 1947 г. да се набави повече облекло във войската и да се дообзаведат казирмите. За първи път тази година новобранците получават държавно бельо за себе си и за леглата; досега бельото се е донасяло от самите новобранци. Също така и за културното обслужване на военните чинове ще се положат много по-големи грижи, отколкото когато и да било досега.

На трето място следват разходите за народната просвета в размер на 5,922,000,000 лв., или с едно увеличение от 426,000,000 лв. спрямо бюджетните кредити за 1946 г. и от над 1 милиард лева в сравнение с действително извършените разходи през миналата година. Много вероятно е и тази година да не се изразходват предвидените кредити поради новоземността да се намерят подходящи кандидати за всички учителски места, както това е било и в миналото, но в бюджета за 1947 г. трябва, разбира се, да се предвидат кредити за всички съществуващи учителски места. Голямото увеличение на разходите за народната просвета се налага поради стремлението да се създадат колкото се може повече училища, за да бъде следването в тях достъпно за повече деца особено от селата.

В областта на просветното дело ние ще преживеем тази година едно преходно положение с опита да се засили специалното и професионално образование за сметка на общото. Затова редом с увеличените кредити за общото средно образование и за слабиване на всички гимназии с необходимия учителски кадър, ще се имаме и значително увеличени разходи за специалното и професионално образование. Едва в следните години ще може да се увеличи кредитите за специалното и професионалното образование за сметка на изобщо съкращаване на разходите за общообразователните училища.

На четвърто място също така, както и в бюджета за 1946 г., следват кредитите за благоустройството и за обществените сгради и пътища в размер на 5,423,000,000 лв., или с 1,250,000,000 лв. увеличение спрямо действително разходваните през 1946 г. В двегодишния стопански план са възприети програмите на Министерството за благоустройството за строежа на пътища и за благоустрояване преди всичко на селата и на първо място — на изостаналите назад в това отношение населени пунктове в страната.

Най-голямо увеличение на кредитите е дадено за народното здраве — 1,200,000,000 лв. в повече, с обща сума 3,806,000,000 лв. Надали може да се върви упрек върху правителството, че е увеличило с 42.5% разходите за народното здраве. Трябва да се види отблизо с каква готовност населението подпомага държавните и обществени похвати за изграждане и обзавеждане на здравните и родилни домове и болници, за да се убеди, че правителството не би могло да се отърве от максимално увеличение на кредитите тъкмо за народното здраве. Тъкмо у нас грижите за здравеопазването са тасе-

дението трябва да бъдат възможно по-сигурно увеличени и засилени, защото известно е, че у нас тъкмо днешната смъртност и заболяемостта от туберкулоза са на едно най-високо ниво.

На шесто място следват кредитите за земеделието, които са увеличени с 1.000.000.000 лв. в сравнение с действителните разходи през миналата година. Увеличението на кредитите на Министерството на земеделието и държавните имоти се налага от необходимостта да се подпомогне по-значително техническото и организационно повишаване на земеделското стопанство, особено за подобряване на скотовъдството, и да се ускори строежите на горските пътища и заселването на свободните горски площи. Редом с горските за ТКЗС ще се разширят и грижите за едноличните стопанства.

На седмо място са кредитите за Министерството на социалната политика — почти 3.000.000.000 лв., като се включат и кредитите за Дирекцията на труда, където увеличението е 1.300.000.000 лв. Въпреки всички затруднения, правителството реши да усили кредитите за мероприятията на социалната политика, защото е очевидна голямата необходимост у нас, както от подпомагане на жертвите на фашизма, на многодетните семейства и на новобрачните двойки, така също и от грижи за децата на селските и работническите с устройване на дневни детски домове по места през време на ваканциите. Подетата миналата година инициатива да се обезпечи летуването на по-значителен брой селски деца трябва да намери едно достойно развитие през текущата година. Ние трябва да си поставим задачата, в течение на няколко години да изградим в най-красивите места на нашата родина малки детски градове, където ще могат да заживят физически и духовно стотици хиляди деца на българския народ от села и градове.

Безки, който е можал да види първия почив, направен в това отношение в кравския „Борозен“ при Самоков, не може да не се втотушеви и да положи всички сили и старания, шото, както този почив там, така и на други места, да успее да обезпечи продължително прекорване на колкото се може по-голям брой деца от села и градове за отпих и за физическо и духовно укрепване.

Едва на осмо място следва Министерството на вътрешните работи, чийто бюджет без граничните войски съставлява над 2.600.000.000 лв., а с последните — 3.500.000.000 лв. В много страни средствата, които се дават на разположение на Министерството на вътрешните работи, са по-значителни, в абсолютно, и относително. Така например в Чехословакия и Швейцария бюджетите на министерствата на вътрешните работи са на четвърто място, с много по-голям дял от общия разходен бюджет, отколкото у нас: 10,8% и 8,4% съответно за Чехословакия и Швейцария срещу 5,5% у нас.

За да не ви отгачвам с изчерпателни изброявания на всички ведомства, аз ще премина към анализирването на разходния бюджет за 1947 г. по групи разходи, по тяхното икономическо естество. Нека за тази цел да разпределим разходите в следните групи: лични разходи — за заплати, допълнителни възнаграждения, външни разходи — за нуждите на учрежденията, помощи и насърчения на държавни публично-правни тела и частни лица, за държавни дългове, за капиталовложения. Получават се значи шест групи.

Личните разходи съставляват в бюджета-проекта за 1947 г. 37,2% от всички разходи, докато през 1946 г. те са били 38,2%, а през 1945 г. — 40,1%. Интересно е да се отбележи, че за 1939 г. личните разходи са били пак повече относително — 38,7%.

Веществените разходи за издръжка на държавния апарат и неговите служби са спаднали от 28,4% през 1939 г. на 21,2% за 1947 г.

Помощите и насърченията достигат в бюджета за 1947 г. 11,8% срещу 11,7% за 1945 г. и 7,2% за 1946 г. Тук решаваща роля за това нарастване в процентите на помощите и насърченията адва от помощите, които се дават за пенсияте.

Един от мнозинството: Предимно земеделските пенсия.

Министър д-р Иван Стефанов: Плащанията и по дълговете остават в същия процент, какъвто са имали през 1939 г., благодарение на липсата почти на всякакви плащания по възникните дългове: те заемат 16% от всички кредити срещу 14% за 1945 г. и 16,8% за 1939 г.

При разходите за инвестиции има най-голяма разлика. Те съставляват 11,37% за 1947 г. срещу 9,6% за 1946 г. и 3,6% за 1939 г. При това трябва да се обърне внимание на качествено различие на тези разходи за капиталовложения през последните години и през 1939 г. При сегашните разходи за инвестиции се касае за инвестиции предимно в големи, крупни стопански предприятия и строежи, докато в миналото тези средства са се алагали повече в строежи на помешения за съответните административни, апарати, просветни и други служби. Едва в 1947 г. започва едно наддължаване на разходите за инвестиции в стопански предприятия.

Личните разходи остават едно крупно перо в разходния бюджет на държавата, макар през последните години да се забелязва едно намаляване на относителното им значение от 40% на 37% кръгло. За съжаление в бюджета за 1947 г. не може да се предвиди едно намаляване на броя на служителите в предприятията от него щат. Напротив, в сравнение с щата на бюджета за 1946 г. има увеличение от почти 3.000 души — от 150.826 на 153.802, т. е. с малко по-малко от 2%, с 1,9%. Това увеличение на общия брой се получава при доста голямото съкращаване на броя на служителите в Министерството на войната с 4.661 — или с 19% — и в Министерството на вътрешните работи с 1.369 — или с 8%. Само по тези две министерства намаляването на броя на служителите по бюджетите за 1946 г. и за 1947 г. превишава 6.000 души. Обаче от друга страна се наложи в бюджета за 1947 г. да се увеличи броят на предвидените в щата служители главно в Министерството на просвещението с 3.510 души т. е. над 9%, в Министер-

ството на народното здраве с 1.693 души или с 13%, и в Министерството на индустрията и занаятите с 1018 души, или с 5%.

Тук трябва да обърнем вниманието ви и върху честите недооразумения при цитирането на данни за общия брой на служителите. Често се подхваля, че в известен период след войната било съществено голямо намаляване на броя на служителите, а впоследствие пак му се отпуснал краят и се получило едно набъбване на държавния апарат. Тук обаче не се касае за едно реално развитие на нещата, а се касае за едно смешение на понятията. Един сът се цитира броят на служителите не само на държавата, но и на фондосете и на някои държавни предприятия, каквито са железниците, банките и мини „Перник“, а в други случаи се взема само броят на чиновниците. Само така може да се обясни едно такова твърдение, че в 1945 г. било направено някакво голямо съкращение на персонала, а впоследствие той пак набъбнал.

Петко Стоянов (нез): Г-н министре! Една минута. В тези 153.000 влизат ли чиновниците в предприятията?

Министър д-р Иван Стефанов: Не. Това е само за министерствата и дирекциите. Имайте пред вид, че в тези 153.000 има пълна сравнимост — тези, които са излезли сега, са излезли и за 1946 г., а тези които са вкарани за 1947 г., са вкарани и за 1946 г. Само така може да има сравнимост между тези данни. Броят на служителите в 1946 г. е бил 152.000, а в 1947 г. е 153.000.

Петко Стоянов (нез): А в 1945 г.?

Министър д-р Иван Стефанов: За 1945 г. имате в списъка и работници и хора, които не са били там, от Дирекцията на труда и др.

Петко Стоянов (нез): Горските стопанства всички ги изключихме.

Министър д-р Иван Стефанов: Извинявайте, г-н Петко Стоянов! Вие много добре ще си спомните, като финансов министър в това време, че в горските стопанства, както и в строежите по железниците и благоустройството големият брой са работници надничари, а не държавни служители. Те са малък брой.

Петко Стоянов (нез): За служителите. Оставете надничарите.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз трябва да ви кажа, че в Министерството на земеделието остана Дирекцията на горите, която си има своя кадър и ще се грижи за общото стопанисване на горите — общински, частни — извън обособените в стопански еднини.

Във всеки случай това е единственият начин да се направят една анализа и едно сравнение, да се направят тези две години съпоставими. За 1946 и 1947 години имаме еднаква структура в еднакъв състав на бюджета. Ако ние обаче прибавим чиновниците в общините, ако прибавим чиновниците в банките и т. т. тогава ще получим една цифра, която е над 200.000 души — 205—206.000.

Петко Стоянов (нез): 209.000.

Министър д-р Иван Стефанов: Не може да има съмнение, че предвиденият в бюджета брой служители няма да бъдат назначени всички до края на годината, както не са могли да бъдат назначени впрочем и всички предвидени служители по бюджетите за 1945 г. и 1946 г. Напротив, трябва да се очаква, че с започването вече основно проучване на организацията на държавния апарат и на отнасянето на неговите служби и с провеждането преустройството на апарата и усъвършенствването на службите му непременно ще се получи голяма възможност за намаляване броя на служителите, не само без да страдат работата на държавния апарат, но и при едно значително подобрене на същата.

При това тъкмо мероприятията на стопанското строителство дават възможност, голямата част от държавните служители, които трябва да излезе от държавния апарат, да се прехвърлят на работа в тия стопански предприятия на държавата.

От друга страна несъмнено е, че разширяването на културните, стопанските и социалните функции на държавата налага едно съответно развитие на нейните служби, което в някои случаи може да ни доведе до увеличаване броя на държавните служители. В областта на стопанските функции на държавата най-често се касае до заместването на отделни стопански дейатели със съответно организирани държавни служби и държавни служители. Несъмнено е също така, че известно увеличение на държавните служители, които работят в тази област, се налага и поради провеждането на дело на плановото стопанство. Необходим е апарат, който да осъществява ръководството на отделните сектори на народното стопанство за изпълнението на плана. Особено голямо значение обаче има привличането на специалисти в служба на стопанското строителство.

Ефрем Митев (с): Отдих!

Министър д-р Иван Стефанов: И аз мисля, че отпих може да се даде.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Давам 15 минути отпих.

(След отпиха)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Заседанието продължава.

адривяване. В тази политика се получи на дело едно, общо взето, правилно съчетание на мероприятията за възстановяване и засилване на производството, на мероприятията за задържане на цените и на заплатите, на мероприятията за покриване на всички разходи на държавата, без да се прибегва до набавяване на паричното обращение, на мероприятията за възстановяване на стопанските и особено на търговските връзки с чужбина и мероприятията за премахване или ограничаване на паразитизма в българското народно стопанство. Само едновременно съгласувано провеждане на мероприятията от всички сектори на стопанската и финансовата политика можеше да осигури напълно задоволителния успех, който беше осъществен през изтеклите две години.

Вторият фактор са огромните усилия на българския народ, който се може по-скоро да преодолее стопанските и финансовите поражения от противонародната политика на фашистките управленци и от войната и пълното му упование в народната власт. Само взаимната съгласност на огромното мнозинство на българския народ и правителството на Отечествения фронт можа да даде един решителен успех в борбата срещу инфлацията при тъй тежките условия, създадени от двете последователни суши през 1945 и 1946 г.

Най-сетне третият, но не най-последен и по значение фактор, е братската помощ на великия Съветски съюз, който в трудните условия на последната фаза на войната срещу хитлеристка Германия отделил от необходимите му метали, течни горива, памук, вълна и други суровини, за да спести на българския народ то-голямото задълбочаване на стопанското и финансово разстройство и преразриване му в една истинска разруха.

В България не се проведе нито едно извънредно радикално мероприятие в областта на стопанската и финансовата политика. Това може да се обясни главно с особеното положение на нашата страна като бивш сателит на Германия и с прескаленото зачитане на себичните интереси на едно незначително малцинство от българския народ. България не получи и досега никакъв заем от чужбина. Напротив нейни авари в свободни девизи все още се държат блокови. Все пак със средствата на стопанската и финансовата политика на Отечествения фронт можа да се осъществи онова начално стопанско и финансово издържане, което беше така подробно елюстрирано с данните, приведени по-горе.

Опирайки се на опита от 1946 г., правителството изработи и Великото народно събрание обсъди по принцип и гласува на първо четене двегодишния държавен стопански план. Този план не само представлява най-висшия израз на подреждане и съгласуване на издържането на стопанството и особено на стопанското строителство, но той е и най-мощното средство за правилното и най-целесъобразно оползотворяване на трудовите и материални източници на нашата страна. С двегодишния държавен стопански план се създава единна и цялостна основа на стопанската и финансовата политика на новата власт.

Със съставянето и борбата за изпълнението на двегодишния стопански план нашата страна решително тръгва по пътя на плановете стопанство и изоставя пътя на стихийното капиталистическо разменно стопанство. Тези два пътя са вече изпитани от опита на народите. Пътят на стихийно-капиталистическото стопанство водеше през стопанските кризи в регионален и световен мащаб до империалистични войни за пазари и източници на суровини. Пътят на плановете стопанство бе изпитан на една шеста част от земята от народите на великия Съветски съюз. По този път само за две десетилетия се осъществи стопански напредък, какъвто историята на човечеството не познава. Плановете стопанство е един от най-мощните фактори за победата на Съветския съюз над хитлеристка Германия. Плановете стопанство е най-широката и най-здрава основа за възстановяването на огромните разрушения от войната в западните територии на Съветския съюз и най-сигурният залог за възможно най-бързото стопанско развитие с изпълнението на новата Сталинска петилетка. Пътят на плановете стопанство не се пресича от стопански кризи и води народите към най-пълно и най-целесъобразно използване на техните трудови и материални ресурси за възможно най-бързо повдигане жизнено и културно ниво на народните маси и за най-бързото развитие на производителните сили на страната.

Впрочем във време на война всички капиталистически страни прибегнаха до една или друга форма на ръководене на стопанството, понякога с най-крайни методи. Сега, пред задачата да се възстановяват пораженията от войната по-скоро, много държави са напълно запазен капиталистически стопански режим също искат да върват по пътя на плановете стопанство. Във всеки случай, във всички страни прогресивните сили се борят за действителното провеждане на плановете стопанство, докато реакционните сили се борят против всякакво стопанско планиране в общодържавен мащаб. Такава борба се води, както в Чехия, в Полша, Унгария, Югославия, Румъния, България, така и в Франция, Белгия, Холандия, Англия и пр. Нито борбата за осъществяването на двегодишния стопански план на Отечествения фронт, нито борбата на опозиционните родове против плана и неговото изпълнение представляват чисто български явления, а са една борба от веригата на борбата на прогресивните сили на човечеството от всички страни срещу реакцията.

В нашия двегодишен държавен стопански план са заложени три основни идеи. Първата е идеята за най-пълното използване на съществуващия производствен апарат, както в индустрията, така и в земеделието и в занаятчийството. Втората основна идея, тясно свързана с първата, е подобряването снабдяването на населението и повдигане на неговото жизнено и културно ниво. Третата основна идея е максималното стопанско строителство. Това строителство е необходимо преди всичко за отстраняване на слабите страни в нашата икономика, каквито са: енергийната криза, липсата на по-значителни машинотворни средства, липсата на горски пътища и др. На второ място, ние трябва да преодолеем колкото се може по-скоро едностраничното развитие на индустриализацията на нашата страна и

общата назадност на нашата икономика, като преди всичко по-вдигнем производителността на нашето земеделско стопанство във всички му отрасли.

Отечественият фронт и неговите правителства обърнаха особено внимание преди всичко на производството, като проведоха една политика на колкото се може по-бързо възстановяване на производството. Въпреки значителното изтощаване на производителния апарат в земеделското стопанство и в индустрията, въпреки отсъствието на нормални връзки с чужбина, въпреки липсата на достатъчно прекосяни възможности за стокообмен между България и другите страни, производството се възстановява сравнително бързо, макар нееднакво в отделните области на земеделието и индустрията.

Двете последователни суши предизвикаха несъмнено едно значително забавяне в процеса на възстановяването на производството, но не можаха да предизвикат ново допълнително разстройство в него.

Последните от катастрофалната суша на 1945 г. бидоха смекчени за земеделското стопанство с редица мероприятия на правителството, като безлихвени заеми за особено тежко пострадалите стопанства и даване премии към цените на всички земеделски произведения. С неимоверни усилия правителството обезпечи също така изхранването на добитъка във всички краища на страната. За изхранването на населението и добитъка правителството успя да получи подкрепа на Съветския съюз с доставката на 50.000 тона зърнени храни и зърнен фураж и 70.000 тона тревен фураж.

Правителството на Отечествения фронт положи резултатни грижи и за обезпечаването на всички стопанства със семена и работен добитък. Благодарение на тези усилия на правителството и трудовия полем на българските земеделци посевите през стопанската 1945/1946 г. можаха да бъдат осъществени в достатъчни размери. Също така и есенните посеви през 1946 г. можаха да се извършат в предвидените размери.

Земеделските стопанства можаха да бъдат снабдени с най-необходимите материали, като подкови, шини, ламежи и други — нито липса през 1945 г. се чувствуваше твърде остро.

Правителството ще се стреми и в бъдеще да подобри напълно обществено-агрономическите служби към земеделското стопанство и да направи все по-осозателни за него приложения на агрономическата наука, на техниката и на зоотехниката. Най-близкост юна се изкореняват всички бюрократични тежкения в службите, чието предназначение е да работят за издигането на земеделските стопанства на все по-голяма агрономическа, техническа и организационна висота.

Правителството полага и ще положи особени грижи за възстановяването и развитието на нашето скотовъдство. Ние трябва час по-скоро да достигнем положението, когато българското скотовъдство даващо едно от най-значителните пера в износа за чужбина. Производството на яйца, закляни птици и месни произведения трябва да се развие до такава степен, че да се реализират значителни изплати за износ, като едновременно се обезпечават все по-добро снабдяване на населението с тези продукти. Отглеждането на развъдни продуктивни животни трябва в най-скоро време да стане всеобщо във всички земеделски стопанства.

В областта на растениевъдството правителството ще бастрачава с всички средства производството на качествене продукти, които да могат да запознат и разширят нашето участие в снабдяването на европейските страни със съответните стоки. Тук е наложително да се помне и необходимостта да се подобри производството на индустрията, която преработва земеделски суровини пак с оглед да се обезпечат достатъчни и трайни пазари в чужбина.

Правителството ще продължи всеотдайното подпомагане, създаване и развитие на трудовите земеделски кооперативни стопанства, които ще обезпечат най-пълното използване на постиженията на науката и техниката и най-бързото повишение на добитите от единична площ и единична продуктивен добитък.

Чрез създаването на машинотракторни станции ще се облекчи технически и особено финансово обслужването на кооперативните стопанства с най-модерна техника. Машинотракторните станции обаче ще обслужват и едноличните стопанства, като поддържат в издръжка машините на техните кредитни кооперации и ги обслужват със своя машинен парк, доколкото са налице условията за това, например, чрез групирането на земите на отделните стопани в отделни местности на землищата — с пълно запазване на реалната частна собственост — за общото им изораване, засяване, пожънване с трактори и със съответните тракторни машини.

По отношение на индустриалното производство правителството на Отечествения фронт ще продължи политиката на рационализиране на производствените процеси, на повишаване производителността на труда, на снижаване производствените разходи и на отстраняване всички опити да се дезорганизира работата в индустриалните предприятия, откъдето и да идват те. Правителството за в бъдеще ще осигури снабдяването на предприятията с необходимите оборотни средства, сурови спомагателни материали, гориво, енергия, резервни части и машини за подновяване и разширение на производствения апарат.

Особено внимателно правителството ще отдели за развитието на енергийното стопанство. В най-скоро време ние трябва да увеличим значително производството на каменни въглища и да смекчим, а впоследствие и да отстраним енергийната криза чрез една засилена електрификация на страната. За тази цел още тази година започва експлоатацията на нови каменовъглени залежи и ще се вложат възможно максимални средства в изграждането на нови електростанции.

От друга страна, още тази година ще се тури началото на някои нови индустриални производства, които не само ще разширят индустриалния сектор на нашето народно стопанство, но и ще осигурят българския внос от някои значителни пера. Тук спада про-

изводството на някои химикали, като син камък, сода, каустик, калийниран сода, сярна киселина, изкуствени торове, а също така и производството на чугун. В областта на добивната индустрия правителството ще положи всички необходими усилия, за да започне колкото се може по-скоро използването на природните богатства на нашата страна, като същевременно направи потребното за тяхното най-пълно издигане.

В областта на транспорта правителството работи не само за едно пълно нормализиране, но и за разширение на железопътната и шосейна мрежа и особено на горските пътища, за да може да се осигури задължителното обслужване на разрастващото се производство.

Правителството ще обезпечи средствата, които са необходими за възможно най-бързото завършване на подбалканската линия, която ще обедини централната линия и ще съкрати значително разходите от и за черноморските пристанища. Ще се направи всичко възможно за довършване до края на годината на втората линия София—Перник.

Правителството ще вземе всички мерки и за развитието на камионния превоз, както за обслужването на крупните строителни мероприятия, така и за свързването на отдалечените от железопътна линия места със съответните средища.

В областта на вътрешната търговия правителството ще се стреми към разширяване на възможностите на производителите да разполагат със своите произведения свободно, след като изпълнят определените им наряди за обезпечаването на прехраната на населението и снабдяването на индустрията със сурови материали.

Ще бъде продължена политиката на отстраняване на всякакви излишни посредничества и най-последователна борба срещу спекулацията и черната борса. За по-лесното регулиране на цените на свободния пазар ще се пристъпи в най-скоро време към създаването на държавни търговски предприятия за внос и за износ от типа на народните магазини. Чрез кооперацията на производителите и на потребителите и създаването на най-тесна връзка между тях, трябва да се отстрани излишното и вредно посредничество във вътрешната търговия.

По отношение на външната търговия правителството ще провежда и в бъдеще политиката на съсредоточаване на вноса и износа на най-важните за народното стопанство стоки в ръцете на държавните кооперативни и смесени предприятия, които да обезпечат своевременното и при най-изгодни условия изнасяне на българските стоки и обезпечаването на българското народно стопанство с потребните нему материали, стоки и съоръжения от чужбина. Правителството няма да остави нито една възможност неизползвана, за да разшири търговските връзки на България с всички страни, които могат да купуват български стоки или да снабдяват със своите произведения българското стопанство. Нормализиращото се външнополитическо положение на страната и подобряващият се транспорт несъмнено ще разширят тези възможности.

Правителството ще продължи провеждането на една единна и цялостна ценова политика, която да нормализира все повече системата на цените в нашето стопанство и да обезпечи конкурентно-способността на българските произведения на външните пазари. Нормализирането на системата на цените, правителството ще иска да осъществява главно чрез снижаване на онези цени, които са се повишили най-много. Аз трябва да отбележа тук, че досега от 1 май 1945 г. се постигна известен резултат в това, че разсейването на цените, което беше достигнало към средата на 1945 г. най-голям размер, вече е ограничено. Така през май 1945 г. разсейването на цените се измерва с числото 44.5% от средното ниво на стоите в това време, а през септември 1946 г. то се измерва с 39.4%. Карпивно това може да се представя като едно ветрило, което от въздействието на военновременните условия и на условията на следвоенното време се разтвори силно, като цените на някои стоки се повишиха твърде много, а други останаха много назад в своето повишение. Така силно разтвореното ветрило на цените от май 1945 г. биде свито в рамката на тия две съставени цифри — 44.5% разсейване през май 1945 г. и 39.4% през септември 1946 г. Че това нормализиране на системата на цените е едно по-трайно явление, проличава и от проследяването на данните за разсейването по групи стоки.

Така за групата храни от растителен произход разсейването на цените спадна за същия период от май 1945 г. до септември 1946 г. от 39.3% на 41.1%. За групата храни от животински произход — от 45.3% на 36.7%. За групата текстилни материали и произведения — от 44.9% на 28.2%. За строителните материали от 55.3% на 49.9%. За групата разни стоки — от 39% на 26.5%. Само за групата горива се получи едно по-голямо разсейване и то значително — от 22.6% на 44.7%. Това се дължи обаче в голяма, решаваща степен на значителното снижаване на цените на горивата през 1946 г. и в по-малка степен на покачването на цените за дървата за горене. Вселестие голямото понижаване на цените на течните горива — на бензина, на газта, на газьола в 1946 г., поради по-свистият им получаване от Съветския съюз в сравнение с цените, които бяха уговорени по спогодбата за 1945 г. — получи се едно разсейване по-голямо в тази група, което обаче се дължи на много благоприятния факт на понижаването на някои високо повишени цени. За съжаление в последните месеци има една промяна. Но несъмнено е, че през 1947 г. ще може да се осъществи пълното спиране на повишението на цените на някои индустриални стоки.

Спрямо доходите на населението правителството ще продължи политиката на задържане номиналните доходи на днешната им висота и на все по-значително подобрене на реалните доходи. Чрез подобряващото се снабдяване по нормирани цени и с по-доброкачествени стоки, от една страна, и чрез колективно задоволяване на все повече културни потребности на населението, от друга страна, правителството ще се стреми да повдигне жизнения уровень на бъл-

гарския народ, без да прибегва до увеличение на номиналните доходи на отделните домакинства.

С новите шагна таблици се отстраняват някои несъобразности в доходите на различните категории чиновници и се въвежда известно подобрене на тези доходи. При това се провежда по-осезателно съобразяване със семейното положение — на личността и броя на децата в семейството на чиновника — с извършването на службата при особено тежки условия, както и едно по-голямо възнаграждение на труда, обслужващ стопанското строителство. Особено внимание е обърнато на подобренето на доходите на научните и технически кадри, както за да се обезпечи тяхното по-добро използване, така също и за тяхното по-бързо попълване и квалифициране.

В областта на работническите заплати предстои въвеждането на един надничен блок, който да нормализира съотношението на заплатите от различните области на прилагането на наемния труд и да се даде основа за справедливо възнаграждение на постижението за повишение на производителността на труда. Въз основа на надничния блок и на трудово-производителните норми ще се изгради прогресивното премиране на всяко по-значително повишение производителността на труда от единични работници или от група работници. По този начин ще се стимулира все по-бързото напредване по пътя на рационализацията на производството и на повишението на производителността на труда. С надничния блок ще се туре край на случайните, неоснователните и неоправдани, сравнително високи заплати или повишения на заплатите.

В областта на кредита се осъществява вече пълното оседнавяване на банковите тарифи, като се проведе едновременно и едно значително поевтиняване на кредита. Досега обаче не се обезпечи едно централизирано ръководство на кредитната система, нито нейното преустройство за по-значително снижаване на разяските по издръжката ѝ. Трябва да се отстрани това положение, в един малък център, не дори околнски, да има по три и повече банки институти. Много съществено е, от друга страна, да се създаде такова ръководство на кредитната система, което да обезпечи най-целесъобразното използване на народните спестявания за развитието на производството и за целите на стопанското строителство. Особено внимание трябва да се обърне на недостатъчното привличане на свободните средства на населението в кредитната система. По разни причини, поради известни предубеждения, за чието насаждане се полагат от някои среди особени грижи, значителни средства се държат мъртви в много категории от населението свършено неоправдано.

Най-съществената задача в областта на кредита е привличането, макар и временно на всички свободни средства в банковите институти. Втората задача в тази област е да се разшири тъй нареченото безпрично плащане, като плащанията между предприятията, учрежденията и пр. се извършват чрез банкова преводна, а не в брой.

Проведената напоследък обмяна на старите банкноти и боново даде възможност да се установят както размерите на действителното парично обращение, така също и да се направят сериозни усилия да се контролира то отблизо и непосредствено.

Със създадения преди няколко месеца Държавен застрахователен институт се постигна едно голямо подобрене в сектора на спестяванията. Този институт иска да обезпечи дохода и имущество на гражданите, въпреки евентуалните унищожения и щети, нанесени им от природни стихии, заболяване, неработоспособност и пр. Въпреки прокобите и противодействията на известни среди, Държавният застрахователен институт стъпи здраво на краката си, започна едно значително рационализаторско дело и ще обезпечава все по-пълна и по-доброкачествена застрахователна защита на все по-широки кръгове от населението.

Както вече поменях много пъти, стопанската политика на Отечествения фронт възложи големи задачи на кооперативното движение у нас и ще продължава да прави това и в бъдеще. Ние сме в фазата на една реорганизация на кооперативното движение, която цели по-рационално изграждане и организиране на съществуващите кооперации, за да се избегне преди всичко дублирането на работата в тях и за да се постигне по-целесъобразна и по-евтина организация на техния апарат.

В областта на финансовата политика трябва да се отбележи преди всичко обстоятелството, че още през 1946 г. държавата започна с известни капиталовложения, въпреки това че финансовото разстройство още не е изживяно. И през настоящата година ще се отделят повече бюджетни средства, за да се осъществи максимално възможното строителство от страна на държавата. Примерът с някои съседни страни показва, че само една народна власт може да си позволи не само да си постави целта във възможно най-кратък срок да преодолее финансовото разстройство, но и да започне стопанско строителство от голям мащаб. Прочее преодоляването на финансовото разстройство не може да се постави като една цел откъсната от стопанското заздравяване и развитието на страната. Само една действително народна власт, която има пълното доверие на народните маси, може да си постави задачата да мобилизира техните усилия за съчетаване разрешението на общата задача за стопанското и финансово заздравяване и за стопанското развитие едновременно.

През настоящата година има да се осъществи най-голямата данъчна реформа в нашата страна. Преди няколко месеца Народното събрание гласува закона за данъка върху общия доход, който трябва да намери приложение след 1 януари 1947 г. С този закон се премахва данъкът върху военновременните печалби и всички останали преди държавни данъци се заместват от единствения данък върху общия доход. Не е място тук да се спирам върху всичките технически, организационни и процедурни въпроси във връзка с провеждането на данъка върху общия доход. Искам да отбележа само, че с въвеждането на този данък се въвежда един значителен елемент на данъчна справедливост въобще, и особено що се отнася до прякото облагане. Една голяма част от гражданите на нашата

Страна, която досега плащаха един или друг или по някожко преки данъци, ще бъдат напълно освободени от пряко облагане. Срещу това обаче облагането на останалите граждани ще става съобразно техните действителни податни възможности.

Едновременно прякото облагане се опростява не само с заместването на 6, 6 различни преки данъци от един единствен, но и с премахването на системата на върхнините към повечето от тези данъци.

Тук трябва да отбележа, че известни среди все още не могат да се освободят от стария и порочен навик да прикриват истинските си доходи и да печат зрячески, дори с най-безгледните си събеси, на държавната администрация да провежда едно действително справедливо облагане. Затова не бива да се злоумида никому, че днешната администрация прибегна до въвеждането на известни формалности и до предпаждането на най-строги санкции поне за известни аресте, за да се постигне едно сравнително по-точно установяване на податните възможности на всички граждани на нашата страна.

Проведе се вече отчасти и ще бъде завършено през тази година опростотворяване на облагането с акцизи, общински налог и мита. Напластените през последните години облагания върху един и същ данъчен обект под различни названия ще бъдат щателно преценени както от гледна точка на тяхната финансова целесъобразност, така и от гледна точка на стопанската им обосноваваност и ще бъдат заменени с един единствен облог за един данъчен обект.

Особено многосторонни напластвания на облагания се установяват в митата. За голям брой стоки в митниците се начисляват до 25 различни облагания. Всяко от които се изчислява отделно и се отнася дори в отделни специални фондове или сметки. Създаването на една нова митническа тарифа трябва не само да се премахнат тези разнородни напластвания на досега задържали се различни облагания на един и същ обект, но и да се съобрази облагането на стокообмена с чужбина със стопанските възможности и потребности на нашата страна.

С току-що посочените данъчни реформи ще стане възможно намаляването на данъчната тара, т. е. на разходите по събирането на данъците. С тези реформи ще стане възможно и едно потягане на финансовата администрация в областта на облагането. При провеждането на тези мероприятия относно данъците правителството ще има пред вид да подобрява постепенно съотношението между прякото и косвено облагане, като се стреми да осъществява една все по-голяма данъчна справедливост.

Изграждането на една опростена и целесъобразна данъчна система не може да стане, без да се направи щателен преглед и на данъците, които се събират от общините. Още тази година трябва да се направи едно ярко разграничение между държавните и общинските приходозточници и да се установят една напълно нормални отношения между държавния и общинския сектори на финансовото стопанство. Особено внимание заслужава обстоятелството, че държавата поема някои по-значителни разходи, обременяващи досега общините, в областта на здравеопазването, просветата и пр.

На трето място, вече с бюджета за 1947 г. се очертава едно принципиално ново отношение към стопанската дейност на държавата. Както се спомена по-горе, от бюджета на държавата се изключиха приходите и разходите на значителен брой държавни предприятия, които се обособиха като самостоятелни стопански единици на началото на самонадържката. Това обособяване на държавните мероприятия съвсем не означава никакво отказване на държавата от стопанска дейност, а още по-малко прилагане на принципа, че държавата била лош стопанин. Напротив обособяването на държавните предприятия на началата на самонадържката има за цел да внесе веднага едно кореново подобрене в стопанската дейност на държавата, като я постави преди всичко в един непосредствен, пряк стопански контрол. За всяка отделна стопанска единица трябва да бъде напълно ясно до каква степен тя развива икономически оправдана и целесъобразна дейност. Чрез ежедневно, тъй да се каже, следене дейността на всяка отделна стопанска единица трябва да се търси съобразяването на нейния живот със стопанските възможности и задачи. Чрез обособяването на ръководството на всяка една стопанска единица извън общия държавен апарат ще може да се установи пълната отговорност на това ръководство за нормалния живот и развитие на предприятието и да се даде възможност на това ръководство да разгърне максимална инициатива. Чрез обособяването на държавните предприятия на самонадържката не само не се разширява държавното имущество, вложено в преки стопански задачи, но то се поставя в пълна известност и под непосредствен контрол за степента и целесъобразността за неговото използване.

По отношение на държавните разходи правителството си поставя задачата и ще осъществи още през тази година една по-голяма финансова дисциплина и един по-ефикасен финансов контрол. По стар навик много учреждения не осъществяват още една достатъчна финансова дисциплина и се стремят да избягнат ефикасния финансов контрол. Както към края на всяка година, така и в края на 1946 г., много учреждения натрупаха голямо количество платажни заповеди за оформяване и за изплащане. На това трябва и ще се тури край. Трябва да се прекрати вредната практика за забавяне отчитането на държавните разходи, а също така и на тяхното несвоевременно извършване.

По силата на дългогодишна традиция в края на 1946 г. много учреждения се опитаха да изтеглят останалите неизползувани суми по разрезните им кредити, макар да не е предстояло тяхното изразходване. И на тази пакостна практика трябва и ще се сложи край. Не бива никакви суми да се изтеглят от съкровището и да се поставят из разположение за по-късно изразходване от което и да било учреждение. Действителна финансова дисциплина ще се осъществи обаче една тогава, когато всяко държавно учреждение следи, щото по отпуснатите му по бюджета средства то да успява своевременно да задоволи всяка своя съответна необходимост в рамките на реалните възможности и за всеки период от бюджетната година.

Такава дисциплина ще се осъществи най-сетне и като престане всяко стремление да се прехвърлят бюджетни средства от едно предназначение към друго.

Една съществена задача на финансовото министерство е да упражнява действителен, ефикасен финансов контрол върху упражнението на бюджета от страна на всички държавни учреждения, както и да проверява финансовата дейност на автономните учреждения и публично-правните тела, имащи бюджети отделно от бюджета на държавата. Досега обаче финансовият контрол не е осъществен напълно и своевременно.

По отношение контрола върху упражнението на държавния бюджет, много учреждения се стремят да избегнат контрола на органите на финансовото министерство, а в много случаи и тези последните гледат на своята задача като на една формалност. Вместо да проверяват дали даден разход е своевременно и съобразен със стопанските условия и с целта, която трябва да бъде осъществена, органите на финансовия контрол се задоволяват с едно формално отношение към своята задача.

Що се отнася до контрола на финансовата дейност на държавните учреждения и другите публично-правни тела със самостоятелни бюджети, там най-често се достига до едно закъсняло установяване на злоупотребления, разхищения или нецелесъобразно изразходване на средствата. Наред със съвременното провеждане на финансов контрол, в тази област трябва да се отпочне системна работа за предотвратяване на нежелателни прояви в финансовата дейност на бюджетно-автономните учреждения и публично-правните тела.

Изграждането на действителен и ефикасен финансов контрол изисква съсредоточаването на същия в един и същи ръце без никакво деление на материален и формален контрол в различни учреждения.

Искам да се спра с няколко думи върху контролната дейност на Министерството на финансите. От фискално значение е дейността на финансовата инспекция и на инспектората при Дирекцията на акцизите, докато инспекторатът при Дирекцията на преките данъци има повече инструкторска функция. Аз се надявам през тази година да се подготви едно по-целесъобразно организирание и отправляване на работата на инспекторския кадър при Министерството на финансите. Трябва преди всичко да се премехнат в интереса и на самото население двойните проверки на едно и също лице или фирма от различни финансови инспектори. Време е и напълно възможно е да се постигне една по-пълна, всеобща квалификация на инспекторите в Министерството на финансите така, щото с една проверка да се изчерпят всички прояви на отделните лица и фирми.

През 1946 г. финансовата инспекция е извършила 945 ревизии срещу 763 за 1945 г., като е установила неизпълнения съответно 259 и 225 милиона лева. Макар да е налице известен напредък, аз лично смятам, че работата на финансовата инспекция може да бъде още значително подобрена в количествено и качествено отношение. И едно от задачите на министерството през настоящата година ще бъде да направи всичко възможно, за да постигне това подобрене и се ликвидира с практиката да се оставят две и три години непроверявани държавни и обществени учреждения.

Особено внимание заслужава обстоятелството, че при ревизиите се внася един сравнително малък част от установените неизпълнения. За 1945 г. процентът на внесените при ревизии неизпълнения е 8.1%, а за 1946 г. — 9.9%.

Освен това от финансовата инспекция са направени през 1946 г. 58 анкети срещу 74 през 1945 г. Извършени са също така проверки по строителни предприятия, които са установили неизпълнения за 1945 г. 8.040.070 лв., а през 1946 г. 18.000.000 лв. кр.г.г.г.

От инспектората при Дирекцията на акцизите, който има 41 служители, са извършени 1.164 ревизии през 1946 г. Останалите непроверени ревизионни актове са спаднали от 205 към 1 януари 1946 г. на 54 към 1 януари 1947 г., което несъмнено отбелязва известно подобрене в обработването на ревизионните актове.

Установени са платени на обща сума 131 милиона лева кр.г.г.г. И в работата на инспектората при Дирекцията на акцизите има какво да се подобрява.

Инспекторите при Дирекцията на преките данъци са успели през 1946 г. да ревизират всички данъчни управления. Те са извършили 39 анкети на проверени данъчни служители и 22 други проверки. В сравнение с 1945 г. имаме едно количествено увеличение на извършеното от инспекторите обаче и тук смело може да се твърди, че работата може значително да се увеличи количествено и да се подобри качествено.

Уважаеми народни представители и народни представители! Разрешете ми да се спра с няколко разяснения върху самия законопроект за бюджета.

Както сте забелязали и вие самите, ние имаме няколко нови текстове в законопроекта за бюджета. Имаме поемане на по-малък брой членове от законите за бюджета за 1945 и за 1946 години и имаме заличаване на някои членове, които бяха поети през 1946 г. в закона за бюджета от предходни бюджети и изчезване въобще на членовете, възприети от бюджета за 1945 г.

От новите положения по-съществени са тези, които се отнасят до приваждането на удържките от ергени, от неженени лица държавни служители, към новия размер на заплатите. По-ранният размер на удържките 10% беше приложен към основната заплата. При сегашния размер на заплатата тези удържки трябва да бъдат 5%.

Същото важи и за удържките в полза на здравния фонд. А що се отнася до вноските за Пенсионния фонд, ние трябва да предвидим в закона за бюджета за 1947 г. едно положение, което да държи сметка за това, че пенсията не могат да бъдат веднага ревизирани и наложени към новите размери на заплатите. Ние трябва да намерим един преходен начин, който да ни позволи с една обща глобална вноска от 1.200.000.000 лв. вместо по-ранните само 900.000.000 лв. да обезпечим покритие за увеличаване на пенсията

през настоящата 1947 г. съобразно увеличението на заплатите. Затова се предвижда в чл. 8 на закона за бюджета да не се внася пълната сума на вноската в Пенсионния фонд в размер 12,5% от кредитите за заплатите, а се предвижда една глобална сума за внасяне в Пенсионния фонд.

Предвижда се също така запазването на положението, щото бюджетите на държавно-автономните, автономните и изборните учреждения и другите учреждения на публичната власт да се одобряват от Министерския съвет по доклад на министъра на финансите, представен му от съответния министър.

Друг нов текст е тоя относно цените, за които вече споменах по-рано, на произведенията и услугите на държавните предприятия и стопанства, които още не са обособени от държавния бюджет за началото на самоиздръжката им.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Аз прикляпам към заключението на моето изложение.

Предложеният ви бюджетпроект е написан в духа на декларацията на правителството, прочетена от министър-председателя Георги Димитров пред Великото народно събрание, в която се искаше бюджетът да бъде реален, съобразен с полатните възможности на населението, да бъде творчески, уравновесен и искрен. Аз смятам, че Министерството на финансите е изпълнило своя дълг, като е представило този бюджетпроект във Великото народно събрание. И аз мога да ви уверя във всеки случай, че няма нито един параграф в бюджетпроекта за 1947 г., който да е поставен под чуждо название или пък да е представен в размер, който не отговаря нито на възможностите, нито на съответните потребности. Тъкмо затова можем да бъдем уверени, че бюджетът за 1947 г. ще стане един мощен инструмент за сплотяване силите и средствата за бързо стопанско възстановяване и развитие и за осъществяване преди всичко на двегодишния стопански план.

Бюджетът за 1947 г. ще бъде реализиран, защото е съставен с оглед на най-вероятните възможности на нашето народно стопанство. Че бюджетът за 1947 г. ще бъде осъществен и че ще бъде осъществен въз основа на него и двегодишният стопански план, за това е залог трудовият подем на българския народ, на българските селяни, на българските работници и на българската народна интелигенция.

Залог е също така и готовността за трудов подвиг на нашата прекрасна героична младеж, която ще даде своя вклад в строителството на Народната република с много по-многобройни и по-големи строителни бригади през 1947 г., отколкото бяха тия през 1946 г.

Залог за осъществяването на двегодишния стопански план и за реализирането на бюджета за 1947 г. е и все по-широкото вкореняване в практиката на българския народ на дзата мощна лоста за стопански напредък и за подобряване производството на страната, а именно: ударничеството и съревнованието.

Най-сетне с разгръщането на трудово-културните бригади ще се изкове на по-голяма и по-здрава основа единството на българския народ от града и селото в общия устрем за по-бързото изживяване пораженията на войната и на фашизма и за по-бързото стопанско и културно строителство в изпитата страна. Това мощно движение ще пресече всички опити за разединение между работници и селяни които все още, за жалост, продължават да се правят тук и там.

Гарантия за осъществяването на двегодишния стопански план и за реализирането на бюджета за 1947 г. най-сетне е волята и решимостта на милионите трутени, се творещи новия живот под действително мъдрото ръководство на министър-председателя на България Георги Димитров (Ръкоплескания от мнозинството), които следват изпитания път на плановете стопанство в Съветския съюз и другаде.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Аз моля, законопроектът за бюджета за 1947 г. да бъде гласуван на първо четене. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Днешното заседание на Великото народно събрание приключва. Следващото заседание ще стане утре на 15 часа. За утрешното заседание бюрото предлага следния дневен ред: (Чете)

Първо четене на законопроектите:

1. За бюджета на държавата за 1947 бюджетна година. (Продължение на разискванията)

2. За изменение и допълнение на закона за противопожарната защита

3. За изменение и допълнение на наредбата-закон за допълнение на закона за закупуване и износ на зърнени храни.

Ония г-да народни представители, които са съгласни с тоя дневен ред...

Никола Петков (ЗНП): А отговорът на питането какво стана?

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Съгласно правилника, питанието не се поставят на дневен ред.

Ония г-да народни представители, които са съгласни с така предложенния дневен ред...

Никола Петков (ЗНП): Искам думата по дневния ред.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Имате думата.

Никола Петков (ЗНП): Аз предлагам разискванията по законопроект за бюджета на държавата за 1947 г. да се оставят за вторник, за да има възможност хората да се подготвят. Не могат хората след едно такова дълго изложение, направено от министъра на финансите, да се подготвят за една нощ, за десет часа. Аз моля

г-н министъра на финансите да се съгласи, разискванията да започнат във вторник, защото, г-н министре, Вие се готвехте за вапето изложение с помощта на много чиновници, много дълго време. (Към Добри Терпешев, който влиза в залата с шапка на глава) Уважавайте Великото народно събрание, Бай Добри! Сваля си шапката! Тук не е кръчма.

Добри Терпешев (к): Аз го уважавам, ама вие не го уважавате.

Коста Лулчев (сЛ): Г-н председателю! Искам думата.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата по дневния ред народният представител г-н Коста Лулчев.

Коста Лулчев (сЛ): Г-н министърът на финансите направи едно изложение тук в продължение на четири часа. Той зачека всички въпроси, които са свързани с бюджета. Бюджетът е един от най-важните актове на Народното събрание и следва да се даде възможност на всички народни представители да се спрат с необходимото внимание върху експозето на г-н министъра, за да могат да излязат със своите разяснения и съмненията си по бюджета. Това не може да стане тая нощ, на едно експозе от четири часа не може да се отговори веднага. Ето защо ние молим г-н министъра да се съгласи, разискванията по принцип на първо четене на законопроектта за бюджета на държавата да започнат във вторник, за да имат възможност всички народни представители да излязат подготвени със своите изложения.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представителки! Аз нямам нищо против, ако Великото народно събрание реши, че така е по-целесъобразно, както искат господа. Обаче аз искам да подчертая и това, че трябва все пак да побързаеме с приемането на бюджета.

Никола Петков (ЗНП): Ще бързаеме.

Министър д-р Иван Стефанов: Не трябва да закъсняваме. Освен това смятам, че въпросите, които засегнах в моето изложение, не са нови въпроси. Моето изложение в същност представлява едно систематизирано изложение на всички онези проблеми, които тук много пъти сме обсъждали по един или друг повод, наистина отделно, разпокъсано. Всички ония данни, които аз привелох тук, не са данни, които сега се явяват за пръв път на бял свят. Ние сме дискутирали с вас при много други случаи и за паричното обръщение, и за цените, и за производството и т. н. Аз не смятам, че който и да е народен представител тук от Великото народно събрание ще почне сега да се готви за общата дискусия по бюджета. Не се касае тук за подготовка на отделните бюджети, а се касае за генерални дебати по изложението на министъра на финансите.

Аз не мисля, че е оправдано искането, непременно да се дадат 3—4—5 дни за тази подготовка, защото тя е вършена вече от всеки един съзнателен народен представител. Не е нужно да се чака моето изложение за да започне човек да се готви по тези въпроси. Така стои работата и аз смятам, че не е необходимо това.

Никола Петков (ЗНП): Има работи, които ги няма в законопроектта за бюджета.

Коста Лулчев (сЛ): И при това вчера ни се раздадоха бюджетпроектите.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител г-н Петко Стоянов.

Петко Стоянов (нез): Вземам думата само за едно малко обяснение. Ако обичате, дайте ми възможност да се изкажа — Г-н министърът в началото беше наклонен да се съгласи, дебатите по законопроектта за бюджета на държавата да започнат във вторник, а след това направи някои малки уговорки. Много от въпросите, които той засегна тук в своето изложение, ние действително разглеждаме още от началото, откато се откря сесията на Народното събрание, а много от тези въпроси, които не се разглеждат тук, се разглеждат вън. Най-сетне тези, които се интересуват от въпросите, те си ги разглеждат и без да се разглеждат тук или вън. Това е съвременно явление. Но цифрите, които ни даде г-н министърът на финансите, са цифри, които сега се дават. Вие, г-н министре, ни дадохте един процент. Дайте ни възможност да ги проверим. Но нека ние не можем да ги проверим.

Второ, нека се има пред вид и това, че вчера ни се раздадоха бюджетпроектите.

Министър д-р Иван Стефанов: Как вчера?

Петко Стоянов (нез): Знаете, че ние бяхме вън от Събраниято.

От мнозинството: Е-е-е! (Смях всред мнозинството)

Петко Стоянов (нез): Няма защо да вулгаризираме въпросите, г-да! Да говорим сериозно! Вчера ни се раздадоха бюджетпроектите.

Христо Юруков (р): Оне оня ден се раздадох.

Петко Стоянов (нез): Оня ден е раздаден законопроектът за бюджета на държавата за 1947 г. — приемам Вашата забелжка —

но ние го имаме от вчера, вчера го взехме, защото от сряда ние не можехме да влизаме в Камарата!

Христо Юруков (р): В залата.

Петко Стоянов (нез): Да говорим сериозно! Ние от вчера можехме да влизаме в Камарата и от вчера имаме законопроекта. Най-сетне, вземете го от она ден.

Христо Юруков (р): (Казва нещо)

Петко Стоянов (нез): Моля Ви се, стига толкова. Бъдете малко сериозни! Като направите една бележка, мислите, че страшно нещо сте направили, че сваляте звезда от небото!

Христо Юруков (р): Искате сериозно да говорим, а Вие се смеете.

Петко Стоянов (нез): Аз не се смея, а говоря съвършено сериозно.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: (Звъни) Моля, говорете конкретно по дневния ред.

Петко Стоянов (нез): Ние трябва да проверим цифрите. Не желаете да ни дадете време — ваша работа! Вие сте болшинство, можете и още веднаж да ни изключите за това, че искаме да се занимаваме с въпросите както трябва.

Министър д-р Иван Стефанов: Никой не иска да ви изключва.

Петко Стоянов (нез): Трето, Г-н министърът ни внася един бюджетпроект за 1947 г. в размер на 56.000.000.000 лв., или бюджетът на държавата се увеличава с 22.000.000.000 лв. . .

Христо Юруков (р): С 12.000.000.000 лв.

Петко Стоянов (нез): С 12.000.000.000 лв. спрямо 1946 г. или с 22.000.000.000 лв. спрямо 1945 г. За две години вие правите едно увеличение на бюджета с повече от 30%. Дайте ни време да се справим, да видим защо е това и откъде идва. Г-н министърът на финансите ни каза, че системата, че конструкцията на новия бюджет на държавата е съвършено друга, че тя не е тази, която имаме в 1946 г. и която била на г-н Чолаков, че сега системата била съвършено друга. Дайте ни време да се справим с цифрите. Нека да ги видим! Не желаете — недейте гласува нашето предложение! Но аз ви моля да вземете пред вид нашето искане, защото то е сериозно. Не желаете — ваша работа! (Ръкоплескания от опозицията)

Подпредседател: Д-р ГЕОРГИ АТАНАСОВ

Петър Братков (сЛ): Аз моля г-н министра да се съгласи с предложението, което прави опозицията, и по следните съображения. Г-н министърът на финансите гоги повече от три месеца бюджетите и сега ги внася. Второ, след като ги внесе в Камарата, сам той е поискал отлагането на вчерашното заседание, за да може да подготви своето изложение.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз не съм искал отлагане на заседанието. Напротив, аз настоявах да има заседание.

Петър Братков (сЛ): Нека се даде възможност и на народните представители да направят необходимите проучвания и да се подготвят, за да бъдат ценни със своите препоръки по бюджета. (Ръкоплескания от опозицията)

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Има, първо, предложение от бюрото в смисъл като първа точка на утрешния дневен ред да бъде сложено: разискване по законопроекта за бюджета на държавата за 1947 г. Има второ предложение от народните представители Лулчев, Петков, Стоянов и Братков, разискванията по законопроекта за бюджета на държавата за 1947 г. да започнат във вторник.

Ще гласувам най-напред първото предложение.

Ония г-да народни представители, които са съгласни с предложението на бюрото, разискванията по законопроекта за бюджета на държавата за 1947 г. да се поставят като точка първа на дневния ред за утрешното заседание в 15 часа, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Никола Петков (зНП): Тогава ще се откажем да вземем думата — много просто!

Коста Лулчев (сЛ): Няма да вземем думата.

Никола Петков (зНП): Г-н министре! Вие се готвите три месеца, а аз нас не давате и три дни.

Коста Лулчев (сЛ): Можете и сега да си гласувате бюджета.

Председателстващ д-р Георги Атанасов: Които приемат дневния ред за утрешното заседание в 15 часа, както го прочетох, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство Събранието приема.

Едно съобщение. Тази вечер на 21 ч Министерството на информацията и на изкуствата урежда за г-да народните представители специална проекция на документалния филм "България" в "Дом офицера", срещу Народното събрание.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 40 м.)

Секретари: { ЕФРЕМ МИТЕВ
ИЛИЯ РАДКОВ

Началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ